

स्थानीय पाठ्यक्रम

हाम्रो अमरगढी

परिचय:

स्थानीय पाठ्यक्रम शैक्षिक विकेन्द्रीकरणको एउटा महत्त्वपूर्ण पक्ष हो । यो शैक्षिक विकेन्द्रीकरणलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने एउटा महत्त्वपूर्ण साधन पनि हो । केन्द्रीय स्तरबाट विकसित पाठ्यक्रमबाट मात्र विविधतायुक्त समाजका सबै आवश्यकता पुरा हुन नसक्ने भएकाले विविध स्थानीय आवश्यकताहरू सम्बोधन गर्न स्थानीय पाठ्यक्रम आवश्यक हुन्छ । केन्द्रीय पाठ्यक्रमले समेट्न नसकेका विषयवस्तुलाई समेट्न, पाठ्यक्रमलाई समसामयिक, सान्दर्भिक, लचिलो, खुला, सन्तुलित, लोकतान्त्रिक र स्थानीय मूल्य मान्यता अनुरूप बनाउन पनि स्थानीय पाठ्यक्रम आवश्यक हुन्छ ।

नेपालको संविधानले मौलिक हक अन्तर्गत धारा ३२ मा भाषा तथा संस्कृतिको हकको व्यवस्था गरेको छ । जस अन्तर्गत नेपालमा बसोबास गर्ने प्रत्येक नेपाली समुदायलाई आफ्नो भाषा, लिपि, संस्कृति, सांस्कृतिक सभ्यता र सम्पदाको संवर्द्धन र संरक्षण गर्ने हक हुने कुरा उल्लेख छ । संविधानको अनुसूची ८ मा आधारभूत र माध्यमिक शिक्षालाई स्थानीय तहको अधिकारको रूपमा सूचीकृत गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ मा व्यवस्था भएको गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत दफा ११.(२) ज मा स्थानीय स्तरको शैक्षिक ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र स्तरीकरण गर्ने कुरा उल्लेख छ । नेपालको विद्यालय शिक्षामा हाल कार्यान्वयनमा रहेको केन्द्रीय पाठ्यक्रममा पनि कक्षा १- ५ मा १०० पूर्णाङ्कको स्थानीय पाठ्यक्रमको व्यवस्था छ । शैक्षिक सत्र २०७७ देखि देशैभर लागू गर्ने गरी स्वीकृत विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७६ मा आधारभूत तहका कक्षाहरूमा १०० पूर्णाङ्क स्थानीय पाठ्यक्रमका लागि छुट्याइएको छ र स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयनमा सहजीकरणका लागि स्थानीय तहको भूमिकाको अपेक्षा गरिएको छ ।

प्रस्तुत सन्दर्भमा अमरगढी नगरपालिकाको विशिष्ट स्थानीय पहिचानलाई उजागर गर्न यहाँका स्रोत, सम्पदा, सभ्यता, संस्कार, संस्कृति, ऐतिहासिकता, मौलिकता, प्रविधिसँग परिचित भई सो प्रति सकारात्मक रहँदै तिनको संरक्षण र सम्बर्द्धनप्रति अभिप्रेरित नागरिक तयार गर्ने अभिप्राय सहित आधारभूत तहको कक्षा १ देखि ५ सम्मको १०० पूर्णाङ्कको स्थानीय पाठ्यक्रमका रूपमा ‘हाम्रो अमरगढी’ तयार गरिएको हो ।

तहगत सक्षमता:

यस स्थानीय पाठ्यक्रमबाट आधारभूत तह (कक्षा १-५) का विद्यार्थीहरूमा निम्न सक्षमताहरू हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

१. आफू र आफ्नो परिवारको परिचय दिन ।
२. व्यक्ति परिवार र समुदाय विचको अन्तर सम्बन्ध बुझ्न ।
३. आ-आफ्नो समुदायको बनावट र संरचना बताउन ।
४. अमरगढी नगर क्षेत्रका प्रचलित चाडपर्व र संस्कार संस्कृतिको पहिचान गरी तिनीहरूप्रति सकारात्मक सोचको निर्माण गर्न ।
५. असल सामाजिक मूल्यमान्यता र आदरसत्कारका तौरतरिकाको अनुशरण गरी व्यवहारमा लागू गर्न ।
६. आफ्नो समुदाय र अमरगढी नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थाको विवरण दिन ।
७. अमरगढी नगरपालिकाभित्र रहेका प्राकृतिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदाबारे जानकारी प्राप्त गर्न ।
८. नगर क्षेत्रभित्र रहेका सम्पदाहरूप्रति गर्व गर्दै तिनको संरक्षण र सम्बर्द्धनतर्फ उत्सुख हुन ।
९. अमरगढी नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिहरूको पहिचान र सूचीकृत गर्न ।
१०. अमरगढी नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धनका उपायहरू अवलम्बन गर्न ।
११. हाम्रा स्थानीय कला तथा कलात्मक वस्तुहरूको पहिचान गर्दै यसको महत्त्व बताउन,
१२. स्थानीय खेलका बारेमा परिचित भई सामान्य नियम पालना गरी निर्देशन र निर्देशनबिना खेल खेल्न ।

कक्षा १-५ का सिकाइ उपलब्धी

विषय क्षेत्र	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४	कक्षा ५
१. म र मेरो परिवार	● आफ्नो परिचय दिन ● आफ्नो परिवारमा बोलिने नातागत शब्दहरू बताउन ● आफ्नो सामानको पहिचान गर्न	● आफू र आफ्नो परिवारका सदस्यको परिचय (नाता, नाम, उमेर र ठेगाना) बताउन ● आफ्नो परिवारका सदस्यहरूको काम बताउन ● आफ्नो सामानको जतन गर्न	● आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाता सम्बन्ध बताउन ● आफ्ना परिवारको पृष्ठभूमि बताउन ● आफ्नो सामानको उचित प्रयोग र सुरक्षा गर्न	● परिवारका सदस्य र नातेदारहरू एउटै ठाउँमा जमघट हुने अवसर बताउन ● आफ्नो परिवारलाई सहयोग गर्न ● आफ्नो व्यक्तिगत सरसफाई गर्न	● आफू र आफ्नो परिवारको विवरण तयार गर्न ● आफ्नो र घरायसी सामानको प्रयोग तथा सुरक्षा गर्न ● घर भित्र र बाहिरको सरसफाई गर्न ● गाउँघरमा मिलेर गरिने कार्यहरू बताउन
२. हाम्रो समुदाय	- आफ्नो गाउँ टोलको नाम ठेगाना बताउन । - आफ्नो गाउँ/टोलका महत्त्वपूर्ण व्यक्तिहरूको नाम बताउन । - गाउँमा मिलेर गरिने कार्यहरू बताउन ।	- गाउँ/टोलको परिचय दिन । - गाउँमा बसोबास गर्ने जातजातिहरूको नाम बताउन - गाउँमा रहेका महत्त्वपूर्ण व्यक्तिहरूको नाम बताउन ।	- गाउँ/टोलमा हुने विभिन्न सामाजिक कार्यहरूमा सहभागी हुन । - आफ्नो गाउँ/टोलमा रहेका सामाजिक संघसंस्थाहरूको नाम बताउन । - गाउँ/टोलमा रहेका मुख्य सामाजिक समस्याहरूको सूची बनाउन	- समुदायमा रहेका जातजातिको विवरण तयार गर्न । - आफ्नो समुदायका मुख्य मुख्य संस्थाहरूका काम तथा सेवाहरू बताउन । - सामाजिक समस्याहरू उत्पन्न हुने कारणहरू बताउन ।	- समाजका सामाजिक तथा असामाजिक कार्य विचको भिन्नता छुट्ट्याउन । - सामुदायिक विकासमा सामाजिक संस्थाहरूले खेलेको भूमिका उल्लेख गर्न । - सामाजिक समस्या सामाधानका उपायहरू बताउन ।
३. हाम्रो संस्कृति र सभ्यता	● आफ्नो परिवारमा मनाइने चाडपर्वका नाम बताउन	● आफ्नो गाउँघरमा मनाइने चाडपर्वहरूको सूची बनाउन ।	● समय/ऋतु अनुसारका चाडपर्वहरूको सूची बनाउन	● चाडपर्वमा गरिने क्रियाकलापहरू र तिनको महत्त्व बताउन	● आफ्नो समुदायमा मनाइने चाडपर्वहरूमा पाइने भिन्नता बताउन
	● आफ्नो परिवारमा मनाइने चाडपर्वमा पकाइने परिकारहरूका नाम बताउन	● आफ्नो गाउँ टोलका चाडपर्व अनुसार पकाइने परिकारहरूको सूची बनाउन ।	● आफ्नो चाडपर्वमा पकाइने आवश्यक सामग्रीहरूको सूची निर्माण गर्न	● स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने तरिका र महत्त्व बताउन	● स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने परिकारहरूको महत्त्व बताउन ● स्थानीय चाडपर्वमा

विषय क्षेत्र	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४	कक्षा ५
					पकाइने परिकार बनाउने अभ्यास गर्न
	आफ्ना परिवारमा चाडपर्वमा लगाइने भेषभूषाको नाम बताउन	आफ्नो गाउँ टोलमा चाडपर्वमा लगाइने पोशाकको नाम भन्न ।	स्थानीय चाडपर्वहरूमा लगाइने भेषभूषाको सूची बनाई सामान्य वर्णन गर्न	चाडपर्वमा लगाइने भेषभूषाको सामान्य वर्णन गरी महत्त्व बताउन	भेषभूषाको संरक्षण गर्दाका फाइदा बताउन
	सामान्य अभिवादन गर्न	अभिवादन सत्कार गर्ने तरिका अभिनयसहित गरेर देखाउन/बताउन	आदर सत्कार गर्नुको महत्त्व बताउन	सहयोगी संस्कारहरूको सूची बनाउन	
				बाघ जात्रा र लाखे जात्राको सामान्य परिचय दिन	
४. हाम्रो भूगोल	घर र विद्यालय वरिपरि जमीनको स्वरूप बताउन	आफ्नो टोलको धरातलीय स्वरूपको परिचयसहित विशेषता बताउन	आफ्नो विद्यालयको धरातलीय अवस्था र दिशास्थितिको विवरण दिन	आफ्नो वडाको धरातलीय अवस्था र हावापानीको अवस्था पत्ता लगाइ वर्णन गर्न	अमरगढी नगरपालिकाको धरातलीय स्वरूप तथा हावापानीका विशेषता बताउन
	घर र विद्यालय वरपरका विभिन्न वस्तुका आकृति / नक्सा छापे अभ्यास गर्न	आफ्नो घर र विद्यालय वरपरको बाटो, खेलमैदान, नदी/खोलाको नक्सा कोर्ने अभ्यास गर्न	आफ्नो घरदेखि विद्यालयसम्मको बाटोको नक्सा र टोलको नक्सा कोर्ने	अमरगढी नगरपालिकाको नक्सामा आफ्नो वडा देखाउन र त्यहाँ भएका संकेतको अर्थ बताउन	नगरपालिकाको नक्सा कोर्ने अभ्यास गर्न र नक्सामा विभिन्न संकेतहरू प्रयोग गर्न
	घर र विद्यालय वरिपरि रहेका रुख, विरुवा, खोला, ताल र नदीका नाम बताउन	- आफ्नो गाउँ टोल र विद्यालय नजिक रहेका वन र खानेपानी मूल, खानी आदि का नामहरू बताउन - प्राकृतिक स्रोतको परिचय दिन । - गाउँ टोलमा रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको सूची बनाउन	- आफ्नो वडाक्षेत्र भित्रका प्राकृतिक स्रोतहरूको पहिचान गर्न - वडाक्षेत्र भित्रका प्राकृतिक स्रोतहरूको फाइदा बताउन	- नगरक्षेत्र भित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको पहिचान गर्न - प्राकृतिक स्रोतको संरक्षणमा देखा परेका समस्याहरूको सूची बनाउन - नगरक्षेत्रका प्राकृतिक स्रोत संरक्षणका उपायहरू बताउन	- नगरक्षेत्रका प्राकृतिक स्रोतहरूको महत्त्व बनाउन - प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणमा देखा परेका चुनौतिको सूची बनाउन - नगरक्षेत्र भित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणमा आफ्नो भूमिका बताउन

विषय क्षेत्र	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४	कक्षा ५
५. हाम्रा सम्पदाहरू	- आफ्नो गाउँटोलमा रहेका प्राकृतिक, ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको सामान्य परिचयसहित नाम बताउन	- आफ्नो गाउँटोलमा रहेका विभिन्न सम्पदाहरूको नाम लेख्न - सहश्रालिङ्ग धुराको सामान्य परिचय दिन	- अमरगढी नगरपालिका भित्रका सम्पदाहरूको वर्गीकरण गर्न - रावलतोली गुफाको सामान्य परिचय दिन	- प्राकृतिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा धार्मिक सम्पदाहरूको महत्त्व बताउन । - घटाल थानको परिचय र महत्त्व बताउन	- अमरगढीका ऐतिहासिक, प्राकृतिक, पुरातात्विक तथा धार्मिक सम्पदाहरूको वर्णन गर्न - सम्पदाहरूको संरक्षण एवम् सम्बर्द्धनका उपाय बताउन - सम्पदाहरूको संरक्षण एवम् सम्बर्द्धनप्रति अभिमुख हुन - अमरगढी किल्लाको परिचय र महत्त्व बताउन - उग्रतारा मन्दिरको परिचय र महत्त्व उल्लेख गर्न
६. हाम्रो पेशा व्यवसाय र प्रविधि	- आफ्नो घरपरिवारमा गरिने कामहरूको नाम भन्न - घरायसी काममा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको नाम बताउन	- पेशा व्यवसायको सामान्य परिचय दिन - आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले गर्ने मुख्य-मुख्य पेशा व्यवसायको सूची तयार गर्न - आफ्नो समुदाय वरपर भएका पेशा व्यवसायहरूको नाम बताउन	- स्थानीय पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको परिचय दिन - समुदायले अबलम्बन गरेका पेशा व्यवसायहरूको नाम भन्न - हाम्रो दैनिक जीवनमा आवश्यक पर्ने स्थानीय प्रविधिहरूको सूची तयार गर्न	- परम्परागत पेशा, व्यवसाय, र प्रविधिको परिचय र महत्त्व बताउन - आफ्नो वडा स्तरमा भएका स्थानीय पेशा, व्यवसाय र प्रविधिका फाईदाहरूको सूची तयार गर्न - आफूलाई मनपर्ने पेशा, व्यवसायको बारेमा सामान्य वर्णन गर्न - योगको सामान्य परिचय सहित अभ्यास गर्न	- परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको सूची तयार गरी महत्त्व बताउन - अमरगढी नगरपालिका स्तरमा भएका परम्परागत पेशा व्यवसायको वर्गीकरण गर्न - परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका उपायहरू बताउन - आफूलाई मनपर्ने पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको बारेमा व्याख्या गर्न - परम्परागत उपचार पद्धतिका बारेमा जानकारी लिन - योगको सामान्य परिचय सहित अभ्यास गर्न

विषय क्षेत्र	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४	कक्षा ५
७. स्थानीय कला र खेल	● घर र विद्यालयमा भएका दृश्य चित्रहरू चिन्न । ● पेन्सिल, चक आदिको प्रयोग गरी विभिन्न मोटा, मसिना, बाङ्गा, टिङ्गा रेखाहरू कोर्न । ● नगर गान समूहमा लय मिलाइ गाउने अभ्यास गर्न ● गाउँ घरमा गाइने तथा पाठ्यपुस्तकमा भएका स्थानीय गीतसँगै समूहमा गाउन र नृत्य गर्न ● स्थानीय स्तरमा खेलिने खेलका नाम बताउन र सामान्य अभ्यास गर्न ।	● मन पर्ने विषयमा चित्र बनाउन । ● सिधा, बाङ्गा तथा ठाडा रेखाहरूको प्रयोगबाट मन पर्ने वस्तुहरूको रेखाचित्र बनाउन । ● नगर गान समूहमा लय मिलाई गाउन ● स्थानीय गीतमा लयबद्ध ताली बजाउन, समूहमा गाउन र साधारण नृत्य गर्न । ● स्थानीय स्तरमा खेलिने खेलका नाम तथा सामान्य नियम बताउन र निर्देशित खेलहरू खेलन ।	● मन पर्ने विषयमा चित्र बनाउन र उपयुक्त रङ भर्न । ● सिसाकलमको प्रयोग गरी विभिन्न स्थानीय कला भल्किने वस्तुहरूको चित्र निर्माण गर्न । ● नगर गान समूहमा लय मिलाई गाउन ● स्थानीय गीतहरूलाई समूहमा गाउन, ताल मिलाई समूहमा साधारण नृत्य गर्न । ● स्थानीय खेलको साधारण परिचय, सामान्य नियम बताउन र निर्देशनबिना खेल खेलन ।	● स्थानीय कलाको परिचय र महत्त्व बताउन । ● कागज र सिन्का प्रयोग गरी विभिन्न स्थानीय कला भल्किने वस्तुहरूको चित्र निर्माण गर्न । ● स्थानीय एकल तथा सामूहिक गीत गाउन तथा ताल र भाव मिलाई नृत्य गर्न । ● स्थानीय बाजाका नामहरूको सूची बनाउन । ● स्थानीय खेलको परिचय र फाइदा बताउन तथा निर्देशनबिना खेल खेलन ।	● स्थानीय कलाको परिचय, महत्त्व तथा फाइदा बताउन । ● स्थानीय कला भल्किने काल्पनिक वस्तुहरूको चित्र निर्माण गर्न । ● स्थानीय एकल तथा सामूहिक गीत गाउन र ताल र हाउभाउ मिलाई नृत्य गर्न ● स्थानीय बाजाका नाम तथा तिनको प्रयोग बताउन । ● स्थानीय खेलको परिचय र महत्त्व बताउन तथा निर्देशनबिना खेल खेलन र खेलाउन ।

सिकाइ उपलब्धीको विस्तृतीकरण

कक्षा १

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
१. म र मेरो परिवार	आफ्नो परिचय दिन	● मेरो परिचय	- शिक्षकले उपयुक्त अभिवादनसहित आफ्नो नाम ठेगानासहितको परिचय दिने । - विद्यार्थीलाई पालै पालो परिचय दिन अभ्यास गराउने ।		-तपाईंको नाम के हो? तपाईंको गाउँटोलको नाम के हो ?
	परिवारमा बोलिने नातागत शब्द बताउने ।	● मेरो परिवार	- तपाईंको घरमा को-को हुनुहुन्छ ? सबै लाई पालै पालो सोध्ने । - परिवारका सदस्यको नाता बुझाउने चित्र देखाई छलफल गर्ने । (आमा, बुवा, बाजे, बज्यै, काका, काकी, दाइ, भाउजू, दिदी, भाइ, बहिनी, आदि र स्थानीय नाताका शब्दहरू)	परिवारका सदस्यको नातागत सम्बन्ध पहिचान हुने चित्र	-तपाईंको परिवारमा को को हुनुहुन्छ ?
	आफ्नो सामानको पहिचान गर्न ।	● मेरा सामानहरू	- विद्यार्थीलाई उनीहरूसँग भएका कुन-कुन सामग्री छन, सोध्ने ? (भोलामा भएका सामग्री, कोठामा भएका सामग्री, घरमा भएका सामग्री) - व्यक्तिगत सामग्रीका चित्र देखाइ आफूले प्रयोग गर्ने सामानको पहिचान गर्न लगाउने ।	बालबालिकाले प्रयोग गर्ने विभिन्न सामग्रीकाचित्रहरू (कापी, कलम, बुश, मञ्जन, भोला, जुता, आदि)	-तपाईंले प्रयोग गर्ने कुनै चारवटा सामानको नाम भन्नुहोस् ।
२. हाम्रो समुदाय	१. आफ्नो गाउँ टोलको नाम ठेगाना बताउने ।	● मेरो गाउँ टोल	- सबै विद्यार्थीहरूलाई क्रमशः आ-आफ्नो गाउँ टोलको नाम, वडा नम्बर र न.पा. सोध्ने, र शिक्षकले आवश्यक सहयोग गर्ने ।	अमरगढी न.पा.को नक्शा,	- तपाईंको गाउँ टोलको नाम के हो ? - तपाईं कुन वडामा बस्नुहुन्छ ? - तपाईंको नगरपालिकाको नाम के हो ?

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	२. आफ्नो गाउँ / टोलका महत्त्वपूर्ण व्यक्तिहरूको नाम बताउन ।	● स्थानीय समाजसेवीहरू	- गाउँ घरमा विभिन्न सामुदायिक क्षेत्र (शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, सांस्कृतिक, आदि) मा सहयोग गर्न अग्रसर व्यक्तिहरूको नाम सोध्ने र उनीहरूले पुर्याएको योगदान बारे कक्षामा छलफल गर्ने ।	विभिन्न क्षेत्रमा योगदान पुर्याउने व्यक्तिहरूको फोटो	- तपाईंको गाउँ टोलमा विभिन्न काम गर्ने व्यक्तिहरूको नाम भन्नुहोस् । (पढाउने, खेती गर्ने, नोकरी गर्ने आदिको नाम)
	३. गाउँमा मिलेर गरिने कार्यहरू बताउन ।	● सामाजिक कामहरू	- कक्षाकोठाको सामुहिक सरसफाइको योजना बनाई सबैलाई समावेश गर्ने। - सामूहिक रुपमा मिलेर काम गरिरहेका चित्र तथा भिडियो देखाई छलफल गर्ने ।	सार्वजनिक स्थल सरसफाई गरिरहेको चित्रहरू सामुदायिक कार्यहरूमा सहभागीभएका चित्र , भिडियोहरू	- सबै मिलेर गरिने कार्यहरू के के हुन् ? - तपाईं समूहमा मिलेर के के काम गर्न सक्नु हुन्छ ?
३. हाम्रो संस्कृति र सभ्यता	-आफ्नो परिवारमा मनाइने चाडपर्वका नाम, बनाइने खानाका परिकार र लगाइने भेषभूषाका नाम बताउन	● हाम्रा चाडपर्वहरू	- तपाईं आफ्नो गाउँ घरमा के के चाडपर्वहरू मनाउनु हुन्छ भनेर सबैलाई पालैपालो सोध्ने र आएको उत्तरलाई टिप्पै जाने । - परिवारमा मनाइने चाडपर्वका नामहरूको सूची प्रस्तुत गर्दै कक्षामा छलफल गर्ने । - स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने परिकारहरू बारे कक्षामा छलफल गर्ने र चित्रको माध्यमबाट थप प्रस्तुत गर्ने - स्थानीय चाडपर्वमा लगाइने पोशाक बारे चित्र प्रदर्शन गर्दै कक्षामा छलफल गर्ने ।	विभिन्न स्थानीय चाडपर्व मनाइरहेका चित्रहरू स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने विभिन्न परिकारहरूको सूचीको चार्ट स्थानीय चाडपर्वमा लगाइने विभिन्न पोशाकको चित्र	- तपाईं आफ्नो घरमा के के चाडपर्वहरू मनाउनु हुन्छ ? - आफ्ना चाडपर्वमा पकाइने मुख्य कुनै ३ परिकारहरूको नाम भन्नुहोस् । - चाडपर्वमा लगाइने पोशाकका को नाम भन्नुहोस् ।
	सामान्य अभिवादन गर्न	● स्थानीय अभिवादन	- शिक्षकले आफू अभिनय गरेर देखाउने, त्यसपछि विद्यार्थीहरू नमस्कार/ढोगका अभिनय गर्न लगाउने ।	नमस्कार/ढोग गरिएका विभिन्न अवस्थाका चित्र/तस्विर	- ढोगगर्न लगाई सो अभिनय राम्ररी गरे नगरेको अवलोकन गर्ने ।
४. हाम्रो भूगोल	घर र विद्यालय वरिपरिको जमिनको स्वरूप बताउन	● मेरो घर र विद्यालय वरपरको जमिन	- हरेक विद्यार्थीलाई आफ्नो घर ठेगाना बताउन लगाउने - विद्यार्थीलाई आफ्नो घर वरपरको जमिनको स्वरूप बताउन लगाउने (जस्तै : उकालो, ओरालो, समथर, खाल्डाखुल्डी, भिरपाखो, खोच आदि) - विद्यार्थीहरूलाई विद्यालय वरपरको जमिनको अवलोकन गराइ	विद्यालय सेवाक्षेत्र भित्रका गाउँटोलको फोटो/चित्र	- तिम्रो घर वरपर कस्तो जमिन छ, बताउनुहोस् । - आफ्नो विद्यालय वरपरको जमिनको स्वरूप बताउनुहोस् ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			स्थिति बताउने लगाउने - विद्यालय सेवाक्षेत्र भित्रका गाउँ टोलको फोटो / चित्र देखाउँदै विद्यार्थीहरूलाई घर र विद्यालय वरपर रहेको धरातलीय स्वरूपको समग्र अवस्था बताउने ।		
	घर र विद्यालय वरपरका विभिन्न वस्तुका आकृति / नक्सा छान्ने अभ्यास गर्ने	● नक्सा छपाइ कार्य	- नक्साका लागि आवश्यक आकारहरू : आदि छान्ने अभ्यास गराउने । - विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न वस्तु (घर, बेन्च, घडी आदि) को आकृति छान्न लगाउने । - छापिएका आकृति / नक्सा प्रदर्शन गर्न लगाउने ।	घर, बेन्च, घडीको डट रेखा.....बाट बनेका आकृतिहरू	- आकृति वा नक्सा छान्ने अभ्यासको अवलोकन गर्ने
	घर र विद्यालय वरपर रहेका रुख, विरुवा, खोला, ताल र नदीका नाम बताउने	● हाम्रा प्राकृतिक स्रोतहरू	- विद्यालय वरपर अवलोकन गर्न लगाई आफुले देखेका कुराहरू कक्षाकोठामा भन्न लगाउने । - विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो घर नजिक भएका रुख, नदि आदिको नाम बताउन लगाउने । - घर र विद्यालय वरपर रुख विरुवा, खोला, नदी आदि भएको चित्र देखाइ चिन्न लगाउने	विद्यालय र वरपरको वतावरणको फोटो, विभिन्न नदि, खोला, रुख का चित्रहरू	- तपाईंको घर नजिक भएका रुखहरूका नाम भन्नुहोस् । - हाम्रो विद्यालय नजिकै के छ, नदि कि ताल ? नाम समेत बताउनुहोस् ।
५. हाम्रा सम्पदाहरू	गाउँ / टोलमा रहेका प्राकृतिक ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरूको सामान्य परिचयसहित नाम भन्न ।	● हाम्रो वरपरका सम्पदाहरू	- आफ्नो परिवेशमा देखेका खोलानाला, वनजङ्गल, मठ मन्दिर, ताल चाडपर्वहरूको नाम भन्न लगाउने - शिक्षकले सम्पदाको चित्र भएका पोस्टरहरू प्रदर्शन गरी सम्पदाको परिचय बारे प्रष्ट पार्ने ।	सम्पदाको चित्र भएका पोस्टरहरू	- तपाईंको टोल / गाउँमा भएका कुनै २ ओटा सम्पदाको नाम भन्नुहोस् ।
६. हाम्रो पेशा व्यवसाय र प्रविधि	● आफ्नो घरपरिवारमा गरिने कामहरूको नाम भन्न	● घरपरिवारमा गरिने कामहरू	- आफ्नो परिवारले गर्ने मुख्य कामहरूको नाम भन्न लगाउने - एक अर्का विद्यार्थी बिच आफ्ना घरपरिवारका सदस्यले के काम गर्छन् भनी सोध्न लगाउने - विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्र तथा पोस्टरहरू प्रदर्शन गरी छलफल गर्ने	विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्र तथा पोस्टरहरू	- तपाईंको परिवारका सदस्यले गर्ने कुनै २ ओटा कामहरू भन्नुहोस् ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	घरायसी काममा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको नाम बताउने	घरायसी सामग्रीहरू	- आफ्ना घर परिवारमा प्रयोग हुने सामग्रीहरूका बारेमा छलफल गर्न लगाई शिक्षकले टिपोट गर्ने - घरायसी काममा प्रयोग हुने विभिन्न सामग्रीहरूको चित्र तथा वास्तविक सामग्री बारे छलफल गराउने	घरायसी काममा प्रयोग हुने विभिन्न सामग्रीहरूको चित्र तथा वास्तविक सामग्री	- तपाईंको परिवारका सदस्यले ले आ: आफ्नो काममा प्रयोग गर्ने सामग्रीहरूका कुनै ३ वटा नाम भन्नुहोस् ।
७. हाम्रो स्थानीय कला र खेल	घर र विद्यालयमा भएका दृश्य चित्रहरू चिन्न ।	दृश्य चित्रहरू	- घर र विद्यालयमा देखेका विभिन्न चित्रहरूका नाम भन्न लगाउने । - घर र विद्यालयमा भएका वस्तुहरूको चित्र निर्माण तथा प्रदर्शन गरी तिनको नाम भन्न लगाउने ।	विभिन्न नमुना चित्रहरू	- प्रश्न गर्ने । जस्तै : यो के को चित्र हो ?
	पेन्सिल, चक आदिको प्रयोग गरी विभिन्न मोटा, मसिना, बाङ्गा, टिङ्गा रेखाहरू कोर्न ।	मोटा, मसिना, बाङ्गा, टिङ्गा रेखाहरू	- पेन्सिल, चक आदिको प्रयोग गरी विभिन्न मोटा, मसिना, बाङ्गा, टिङ्गा रेखाहरू कोर्न लगाउने ।		- अवलोकन गर्ने ।
	नगर गान समूहमा लय मिलाई गाउने अभ्यास गर्न	नगर गान	- शिक्षकले नगर गान आफू गाउने र समूहमा लय मिलाई गाउन लगाउने ।		- अवलोकन गर्ने ।
	गाउँ घरमा गाइने तथा पाठ्यपुस्तकमा भएका स्थानीय गीतसंगै समूहमा गाउन र नृत्य गर्न ।	स्थानीय गीतहरू	- गाउँ घरमा गाइने गीत पाठ्यपुस्तकमा भएका स्थानीय गीत शिक्षकले गाउने र विद्यार्थीहरूलाई समूहमा गाउन तथा नृत्य गर्न लगाउने ।		- समूहमा गाउन र नाच्न लगाउने । - अवलोकन गर्ने ।
	स्थानीय स्तरमा खेलिने खेलका नाम बताउन र सामान्य अभ्यास गर्न ।	स्थानीय खेलहरू	- विद्यार्थीहरूलाई स्थानीय स्तरमा खेलिने खेलका नाम बताउन लगाउने, छलफल गर्ने र सामान्य अभ्यास गराउने । (रुमाल चोर, तातो आलु आदि)	रुमाल, बल आदि	- गाउँ घरमा खेलिने खेलका नाम भन्नुहोस् । - अवलोकन गर्ने ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
१. म र मेरो परिवार	आफू र आफ्नो परिवारका सदस्यको परिचय (नाता, नाम, उमेर र ठेगाना) बताउन	● म र मेरो परिवार	- आफू र आफ्नो परिवारको सदस्यको नाता, नाम र उमेर पालै पालो भन्न लगाउने । - परिवारको चित्र देखाई छलफल गर्ने ।	परिवारको चित्र	- तपाईंको नाम र उमेर बताउनुहोस् । - तपाईंको आमा कति वर्षको हुनु भयो ? - तपाईंको बुबाको नाम के हो ?
	आफ्नो परिवारका सदस्यहरूको काम बताउन	● हाम्रो काम	- विद्यार्थीहरूलाई उनिहरूले गर्ने कामको बारेमा प्रश्नोत्तर गर्ने (आफ्नो काम :पढ्ने, लेख्ने, विद्यालय जाने, खेल्ने आदि) । - विद्यार्थीहरूका परिवारका सदस्यहरूले गर्ने कामहरू बारेमा छलफल गर्ने आफ्नो काम :पढ्ने, लेख्ने, विद्यालय जाने, खेल्ने आदि) । - विभिन्न काम गरिरहेका चित्र हरू देखाई छलफल गर्ने	विभिन्न काम गरिरहेका चित्र आदि	- तपाईंको नाम र ठेगाना बताउनुहोस् । -तपाईं के -के काम गर्नुहुन्छ ? -तपाईंको बुवा आमाले के काम गर्नुहुन्छ? आदि प्रश्न गर्ने ।
	आफ्नो सामानको जतन गर्न	● मेरा सामानहरू	- आफ्नो व्यक्तिगत सामग्रीको जतन कसरी गर्नुहुन्छ पालै पालो भन्न लगाउने । - आफ्नो सामानको जतन गरिरहेको चित्र वा भिडियो देखाई छलफल गर्ने ।	सामानको जतन गरिरहेको चित्र वा भिडियो	-तपाईं आफ्नो कापी कितावको जतन कसरी गर्नु हुन्छ ? -तपाईं जुत्ता चप्पलको सरसफाई कसरी गर्नुहुन्छ ?
२. हाम्रो समुदाय	१. गाउँ/टोलको परिचय दिन ।	● हाम्रो गाउँ र टोल	- शिक्षकले गाउँ र टोलको परिचय दिने - विद्यार्थीलाई आफ्नो र आफ्नो साथीको गाउँ टोलको नाम भन्न लगाउने ।		- तपाईंको गाउँ टोलको नाम बताउनुहोस् । - तपाईंको साथीको नाम र गाउँको नाम भन्नुहोस् ?
	२. गाउँमा बसोबास गर्ने जातजातिहरूको नाम बताउन	● स्थानीय जातजाति	- कक्षामा रहेका विद्यार्थीहरूको जातिगत विवरण (थर) सोधी बोर्डमा लेख्ने ।	कक्षामा विद्यार्थीको जातिगत सूची समुदायको जातिगत	- तपाईंको कक्षामा कुन कुन जातजाती (थर)का विद्यार्थीहरू छन् ?

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			- विवरणको आधारमा समुदायमा रहेका जातजातिको जानकारी दिने ।	विवरण	- तपाईंको गाउँमा कुन कुन थरका मानिसहरू बस्छन् ?
	३. गाउँमा रहेका महत्त्वपूर्ण व्यक्तिहरूको नाम बताउन ।	● स्थानीय समाजसेवीहरू	- समुदायमा विभिन्न कार्यमा सहयोग गर्न अग्रसर व्यक्तिहरूको नाम सोध्ने र सो मा सहयोग गर्ने ।	समुदायका शिक्षा स्वास्थ्य, तथा अन्य क्षेत्रमा योगदान पुर्याउने व्यक्तिहरूको विवरण ।	- गाउँ विभिन्न समयमा सहयोग पुर्याउने व्यक्तिको नाम बताउनुहोस् ।
३. हाम्रो संस्कृति र सभ्यता	● आफ्नो गाउँघरमा मनाइने चाडपर्वहरूको सूची बनाउन ।	● हाम्रा चाडपर्व, परिकार र भेषभूषा	- तपाईंको गाउँमा के के चाडपर्वहरू मनाइन्छन् भनेर सबैलाई पालैपालो सोध्ने र विभिन्न चाडपर्व मनाइदै गरेका चित्रहरू तथा भिडियो देखाइ कक्षामा छलफल गर्ने ।	स्थानीय चाडपर्वका चित्रहरू भिडियो)	- तपाईंको गाउँ छिमेकमा के के चाडपर्वहरू मनाइन्छन् ?
	● आफ्ना गाउँ टोलका चाडपर्व अनुसार पकाइने परिकारहरूको सूची बताउन ।		- स्थानीय चाडपर्व अनुसार पकाइने परिकारहरू बारे सोध्ने । - फ्यास कार्ड प्रदर्शन गरी पालैपालो पढ्न लगाइ छलफल गर्ने ।	आफ्ना चाडपर्व अनुसार पकाइने परिकारहरू उल्लेख भएको फ्यास कार्ड / सूची / चित्र	- आफ्ना चाडपर्वमा बनाइने मुख्य परिकारहरूको चित्र देखाई चिन्न लगाउने ।
	● आफ्नो गाउँ टोलमा चाडपर्वमा लगाइने पोशाकको नाम भन्न ।		- आफ्ना गाउँघरका चाडपर्वमा लगाइने पोशाकहरूको बारेमा समूह छलफल गराउने - गाउँघरका चाडपर्वमा लगाइने पोशाकको उदाहरणहरूको सूची संकलन गरी प्रस्तुत गर्ने र थप प्रष्ट पार्नका लागि शिक्षकसँग भएका स्थानीय चाडपर्वमा लगाइने पोशाक तथा त्यसको चित्र प्रदर्शन गर्ने - विभिन्न स्थानीय चाडपर्वको अवलोकन गर्न लगाउने ।	स्थानीय चाडपर्वमा लगाइने पोशाक / गहनाको चित्र	- चाडपर्व अनुसार लगाइने पोशाकका नाम भन्नुहोस् ।
	● अभिवादन सत्कार गर्ने तरिका अभिनयसहित गरेर देखाउन/बताउन	● अभिवादन/सत्कार	- विद्यार्थीहरूलाई एकआपसमा नमस्कार/ढोगका अभिनय गर्न लगाउने		- ढोग गर्ने तरिकाको अभिनयको अवलोकन गर्ने ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			।		
४. हाम्रो भूगोल	आफ्नो टोलको धरातलीय स्वरूपको परिचयसहित विशेषता बताउने	हाम्रो टोलको धरातलीय स्वरूप	- गाउँटोलको धरातलीय स्वरूप भल्किने भिडियो देखाउने । - गाउँ टोल अनुसार विद्यार्थीहरूको समूह बनाउने । - प्रत्येक समूहलाई आफ्नो टोलको धरातलीय अवस्था (डाँडा, खोला, भिरपाखो, उकालो, ओरालो आदि) भन्न लगाउने । - गाउँ टोलको फोटो/चित्र देखाउँदै विद्यार्थीहरूलाई गाउँटोल वरपर रहेको धरातलीय स्वरूपको समग्र अवस्था बताउने ।	गाउँटोलको धरातलीय स्वरूप भल्किने भिडियो गाउँ टोलको फोटो/चित्र	- आफ्नो टोलको अग्लो ठाउँ, होचो ठाउँ, खोल्सा आदिको नाम भन्नुहोस् ।
	आफ्नो घर र विद्यालय वरपरको बाटो, खेलमैदान, नदि/खोलाको नक्सा कोर्ने अभ्यास गर्ने	नक्सा अभ्यास कार्य	- कक्षाकोठा भित्र र बाहिर रहेका विभिन्न वस्तु तथा आकारको अवलोकन गराउने जस्तै : सेतोपाटी, टेबल, बेन्च, घडी, घर, रुख, बाटो, खेलमैदान आदि । - घडी, घर, बाटो, नदीका आकृति (Sketch) हरू देखाउने । - शिक्षकले अवलोकित वस्तुको आकृति कोरी प्रस्तुत गर्ने । - विद्यार्थीलाई अवलोकित वस्तुको आकृति कोर्ने अभ्यास गराउने ।	घडी, घर, बाटो, नदी आदिका आकृति (Sketch)हरू	- बाटो, नदी, खेलमैदान आदिको आकृति नक्सा कोरेको अवलोकन गर्ने

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	- आफ्नो गाउँ टोल र विद्यालय नजिक रहेका वन र खानेपानी मूल, खानी का नामहरू बताउन - प्राकृतिक स्रोतको परिचय दिन । - गाउँ टोलमा रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको सूची बनाउन	● हाम्रा प्राकृतिक स्रोतहरू	- गाउँटोल र विद्यालय नजिक आफूले देखेका विभिन्न वस्तुहरूको नाम भन्न लगाउने र शिक्षकले टिपोट गर्ने - टिपिएका वस्तुहरू मध्ये कुन आफै बनेका र कुन मानिसले बनाएका हुन भन्ने बारेमा छलफल गराई शिक्षकले प्राकृतिक स्रोतको धारणा प्रष्ट पारी दिने - आफ्नो गाउँटोल र विद्यालय नजिक रहेका विभिन्न प्राकृतिक स्रोतहरूको सूची बनाउन लगाउने ।		- आफ्नो गाउँटोल नजिकै रहेको वनजङ्गलको नाम बताउनुहोस् । - प्राकृतिक स्रोत भनेको के हो ? - आफूले देखेका प्राकृतिक स्रोतहरूको सूची बनाउनुहोस्
५. हाम्रा सम्पदाहरू	गाउँ / टोलमा रहेका सम्पदाहरूको नाम लेख्न सहश्रलिङ्ग धुराको सामान्य परिचय दिन	हाम्रा सम्पदाहरू	- आफ्नो वरपर देखेका खोलानाला, बनजङ्गल,मठ मन्दिर ,ताल चाडपर्वहरू आदिको नामको बारेमा छलफल गर्न लगाइ सूची बनाउन लगाउने - विद्यार्थीहरूको छलफलबाट आएका नामसहित थप नामहरू सहितको सूची शिक्षकले प्रदर्शन गरी प्रष्ट पार्ने । - स्थानीय परिवेशमा रहेका विभिन्न सम्पदाहरू भएको पोस्टर तथा भिडियोहरू प्रदर्शन गर्ने । - सहश्रलिङ्ग धुराको परिचयबारे जानकारी दिई छलफल गर्ने ।	स्थानीय परिवेशमा रहेका विभिन्न सम्पदाहरू भएको पोस्टर तथा भिडियोहरू	- तपाईंको वरपर भएका कुनै ५ ओटा सम्पदाहरूको नाम लेख्नुहोस् । - सहश्रलिङ्ग धुराको परिचय दिनुहोस् ।
६. हाम्रो पेशा व्यवसाय र प्रविधि	● पेशा व्यवसायको सामान्य परिचय दिन	● हाम्रा पेशा व्यवसाय	- तपाईंको घरपरिवारमा कसले के के काम गर्छन् भनी विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो सोधी बोर्डमा टिप्ने - विभिन्न पेशा	विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्र तथा पोस्टरहरू	- तपाईंको परिवारका सदस्यहरूले गर्ने कुनै २ ओटा पेशा व्यवसायको नाम भन्नुहोस् ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			व्यवसाय भल्किने चित्र तथा पोष्टरहरूको छलफल गराउने		
	आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले गर्ने मुख्य-मुख्य पेशा र व्यवसायको सूची तयार गर्न	मेरो परिवार र पेशा	- आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले गर्ने मुख्य-मुख्य पेशा व्यवसायहरूको नाम टिप्न लगाउने - विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्र तथा पोष्टरहरूको छलफल गराउने	विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्र तथा पोष्टरहरू	-आफ्नो परिवारका सदस्यहरूले गर्ने मुख्य-मुख्य पेशा व्यवसायको सूची तयार गर्नुहोस् । -कक्षामा आफ्नो कुनै १ जना साथीको परिवारका सदस्यहरूको पेशा र व्यवसाय सोधेर सूची तयार गर्नहोस्।
	आफ्नो समुदाय वरपर भएका पेशा व्यवसायहरूको नाम बताउने	समुदायका पेशा व्यवसायहरू	- विद्यार्थीहरूलाई आ-आफ्नो गाउँ टोलमा वरपर भएका पेशा व्यवसायहरूको नाम बताउन लगाइ शिक्षकले टिपोट गर्ने - आ-आफ्नो गाउँ टोलमा वरपर भएका पेशा व्यवसायहरूको नाम समूहमा छुट्याउन लगाउने - विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्र, पोस्टर तथा भिडियोहरू शिक्षकले प्रदर्शन गर्ने	विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्र तथा पोस्टरहरू विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने भिडियोहरू	- तपाईंको गाउँ टोल वरपर चलनचल्तीमा रहेका पेशा व्यवसायको कुनै ३ वटा सूची तयार गर्नुहोस् ।
७. स्थानीय कला र खेल	मन पर्ने विषयमा चित्र बनाउने ।	मन पर्ने चित्र	- आफूलाई मन पर्ने विषयमा चित्र बनाउन लगाउने र आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।	नमुना चित्रहरू	- अवलोकन गर्ने ।
	सिधा, बाङ्गा तथा ठाडा रेखाहरूको प्रयोगबाट मन पर्ने वस्तुहरूको रेखाचित्र बनाउने ।	सिधा, बाङ्गा तथा ठाडा रेखाहरूको प्रयोगबाट रेखाचित्र	- विभिन्न रेखाको (सिधा, बाङ्गा, ठाडा) प्रयोगबाट आफूलाई मन पर्ने रेखा चित्रहरू बनाउन लगाउने र आवश्यक सहयोग गर्ने ।	नमुना रेखा चित्रहरू	- अवलोकन गर्ने । - तिमीले बनाएको रेखाचित्रको नाम भन ?
	नगर गान समूहमा लय मिलाई गाउन	नगर गान	- शिक्षकले नगर गान आफू गाउने र समूहमा लय मिलाई गाउन लगाउने ।		- अवलोकन गर्ने
	स्थानीय गीतमा लयबद्ध ताली	स्थानीय गीत र नृत्य	- शिक्षकले आफूसँगै स्थानीय गीत लय	स्थानीय गीत लेखिएको चार्ट, श्रव्य	- अवलोकन गर्ने तथा ताली बजाउन लगाउने ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	बजाउन, समूहमा गाउन र साधारण नृत्य गर्न ।		मिलाएर गाउने र सँगै ताली बजाउन लगाउने । - समूहमा गीत गाउँदै साधारण नृत्य गर्न लगाउने ।	दृश्य सामग्री : (स्थानीय गीत गाइरहेको तथा नृत्य गरिरहेको)	
	स्थानीय स्तरमा खेलिने खेलका नाम तथा सामान्य नियम बताउन र निर्देशित खेलहरू खेल ।	स्थानीय खेलहरू	- विद्यार्थीहरूलाई स्थानीय स्तरमा खेलिने खेलका नाम (टिपु, अड्डु आदि) बताउन लगाउने र ती खेलहरू खेल्दा अपनाइने सामान्य नियमका बारेमा छलफल गर्ने । - शिक्षकको निर्देशनमा ती खेलहरू खेल लगाउने ।	कपडाको बल, ढुङ्गा आदि	प्रश्न गर्ने । जस्तै: टिपु खेल कसरी खेलिन्छ ?

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
१. म र मेरो परिवार	आफ्नो र परिवारका सदस्यको नाता सम्बन्ध बताउने	● हाम्रो नाता सम्बन्ध	- तपाईंको परिवारमा को-को हुनुहुन्छ ? उहाँसँगको नाता पालैपालो भन्न लगाउने । - परिवारसँग जोडिएका नाता सम्बन्ध बारे पालैपालो भन्न लगाउने । (भिनाजु, मामा माइजू, फुपाजु, कैसी आदि)	पारिवारिक नाता सम्बन्ध जनाउने शब्द चित्र/पोष्टर	- तपाईंको बुवाको बुवासँग तपाईंको के नाता पर्छ ? - तपाईंको आमाको भाइ/दाइसँग तपाईंको के नाता पर्छ ?
	आफ्ना परिवारको पृष्ठभूमि बताउने	● मेरो पुख्र्यौली	-आफ्नो पुख्र्यौली स्थान भौगोलिक बसाई, हालको बसाई, बसाई सर्नुको कारण, बसाई सरेको समय, बसाई सरी आएका पारिवारिक सदस्य र आफ्नो परिवारका सदस्य अन्य ठाउँमा बसोवास बारे पत्ता लगाउने, खोजी गर्ने, छलफल गर्ने		- तपाईंका बाजे/बज्यैको नाम के हो ? - तपाईंको मामा घरका बाजे/बज्यैको नाम के हो ? - तपाईंका बड्डा बाजे/बज्यै को नाम के हो ? - तपाईंको पुख्र्यौली ठाउँ कहाँ हो ?
	आफ्नो सामानको उचित प्रयोग र सुरक्षा गर्न	● सामानको प्रयोग र सुरक्षा	-विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो सरसामानको नाम र प्रयोग भन्न लगाउने । - विभिन्न सामानको सुरक्षा गर्ने तरिका सोध्ने र बोर्डमा टिपोट गर्ने, छलफल गर्ने । - यस उमेरका बालबालिका ले गर्न सक्ने जिम्मेवारी भएको चित्र प्रस्तुत गरी छलफल गराउने । - विद्यार्थीका व्यक्तिगत सामानको सुरक्षा गर्ने अभ्यास गराउने । जस्तै : किताब कापीलाई झोलामा राख्ने, जुत्ता चप्पल मिलाएर राख्ने आदि ।	बालबालिकाले आफ्नो सामानको जतन गरेको दृश्य भल्किने चित्र	-तपाईं आफ्नो सामानको जतन गर्ने कुनै दुई वटा तरिका भन्नुहोस् । -तपाईंले गर्ने कुनै चार वटा कामको सूची बनाउनुहोस् । - सामान सुरक्षा गरेको नमुना अभ्यासको अवलोकन गर्ने ।
२. हाम्रो समुदाय	१.गाउँ/टोलमा हुने विभिन्न सामाजिक कार्यहरूमा सहभागी	● सामाजिक कार्यहरू	- सामाजिक कार्यमा सहभागी भइरहेका चित्र तथा भिडियो (विवाह,	सामुदायिक कार्यमा सहभागी भइरहेको	- तपाईंको परिवारले सामाजिक कार्यमा कसरी

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	हुन		उत्सव, मन्दिर निर्माण आदि) प्रदर्शन गर्ने । - आ-आफ्नो टोलमा हुने सामाजिक कार्य के के हुन भनी प्रश्न गर्ने । - गाउँ टोलमा गरिने सामाजिक कार्यमा तपाईं वा तपाईंको परिवारका व्यक्तिहरू सहभागी हुन्छन् की हुँदैन भनी प्रश्न गर्ने तथा सामुदायिक कार्यमा सहभागी हुन प्रोत्साहन गर्ने ।	चित्रहरू	सहभागी भएका छन ? - तपाईं सहभागी भएको कुनै दुईवटा सामाजिक कार्य बताउनुहोस् ।
	२. आफ्नो गाउँ/टोलमा रहेका सामाजिक संघसंस्थाहरूको नाम बताउन	● हाम्रा सामाजिक संघसंस्थाहरू	- समुदायमा रहेका शैक्षिक, सामाजिक, धार्मिक, राजनैतिक संस्थाका साथै अन्य समिति तथा क्लवहरूको नाम संकलन गर्न लगाउने तथा चार्टको प्रयोग गरी छलफल गर्ने ।	संघसंस्थाहरूको नामसहितको चार्ट	- तपाईंको समुदायमा भएका कुनै तीनवटा संघसंस्थाको नाम बताउनुहोस् ।
	३. गाउँ/टोलमा रहेका मुख्य सामाजिक समस्याहरूको सूची बनाउन	● सामाजिक समस्याहरू	- समुदायमा भएका समस्याहरूको बारेमा समूहगतरूपमा छलफल गर्न - शिक्षकले निर्माण गरेको सूची प्रदर्शन गरी छलफल गर्ने ।	समस्याहरूको सूची (जुवा तास, जाँड रक्सी आदि)	- तपाईंको समुदायमा के के समस्याहरू छन्?
३. हाम्रो संस्कृति र सभ्यता	समय/ऋतु अनुसारका चाडपर्वको सूची बनाउन	● समय / ऋतु अनुसारका चाडपर्वहरू	- विद्यार्थीहरूलाई तपाईंको गाउँ घरमा समय/ऋतु अनुसारका कस्ता कस्ता चाडपर्वहरू आउँदछन् भनी प्रश्न राखी छलफल गराउने उनीहरूबाट आएको उत्तरलाई टिप्पै जाने - समय/ऋतु अनुसारका चाडपर्वहरूको तालिका प्रस्तुत गर्ने	ऋतुअनुसारका चाडपर्वहरूको तालिका	-बसन्तऋतु मा कुन कुन चाडपर्वहरू पर्दछन् ?
	आफ्नोचाडपर्वमा पकाइने परिकार बनाउन आवश्यक सामग्रीहरूको सूची निर्माण गर्न	● हाम्रा परिकार	- विद्यार्थीहरूको समूह निर्माण गरी आफ्नो समुदाय / समाजमा मनाइने चाडपर्वमा खाइने खानेकुराहरू बारे छलफल गर्ने । - विभिन्न परिकार बनाउन आवश्यक सामग्रीहरूको	विभिन्न परिकार बनाउन आवश्यक सामग्रीहरूको तालिका	- माणा पकाउन के के सामग्री चाहिन्छन् ?.... जस्ता प्रश्न सोध्ने ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			तालिका प्रस्तुत गरी छलफल गर्ने ।		
	स्थानीय चाडपर्वहरूमा लगाइने भेषभूषाको सूची बनाई सामान्य वर्णन गर्न	हाम्रा भेषभूषा	- विद्यार्थीहरूको समूह निर्माण गर्ने, - आफ्नागाउँमा चाडपर्वहरूमा लगाइने भेषभूषालाई चित्रहरूका माध्यमबाट सूची प्रस्तुत गर्न लगाउने । - सूची अनुसारका भेषभूषा बारे सामूहिक छलफल गरी सामान्य वर्णन गर्न लगाउने ।	स्थानीय चाडपर्वमा लगाइने भेषभूषाको सूची: गामन, चोलो, पटुको, दौरा सुरुवाल, कल्ली, चाप्की, सुनगेडी, नौगेडी, फुली, मुन्द्री, बाला, तिलहरी, जोडी आदि	हाम्रा स्थानीय चाडपर्वमा लगाइने भेषभूषाका नाम भन्नुहोस् ।
	आदर / सत्कार गर्नुको महत्त्व बताउन	आदर सत्कार	- विद्यार्थीहरूको समूह निर्माण गरी ढोग/आदर सत्कार बारे छलफल गराउने । - विद्यार्थीहरू विच ढोगको महत्त्वको चार्ट प्रस्तुत गर्ने	ढोगको महत्त्व लेखेको चार्ट	ढोग / आदर सत्कारका कुनै ३ वटा महत्त्व भन्नुहोस् ।
४. हाम्रो भूगोल	आफ्नो विद्यालयको धरातलीय अवस्था र दिशास्थितिको विवरण दिन	- हाम्रो विद्यालयको धरातलीय अवस्था - हाम्रो विद्यालयको दिशास्थिति	- विद्यालय वरिपरिको धरातलीय वनावटको अवलोकन गराउने - शिक्षकले विद्यालय वरपरको धरातलसहितको चित्र प्रस्तुत गर्ने - अवलोकन गरेको भूभागको अवस्थाको टिपोट गराउने (जस्तै : समथर भूमि, डाँडा, खोल्सा, भिरालो आदि) - आफ्नो विद्यालयको दाँया, बाँया, अगाडी, पछाडी रहेका स्थान/वस्तुको टिपोट गर्न लगाउने । - टिपोट गरिएका विद्यालयको चारैतिर रहेका (दाँया, बाँया, अगाडी, पछाडी) वस्तु र स्थान कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने ।	विद्यालयको धरातलीय अवस्था देखिने चित्र	- आफ्नो विद्यालयको वरिपरिको धरातलको बारेमा छोटकरीमा बताउन लगाउने । - विद्यालयको चारैतिरको स्थान र वस्तुहरूको सूची बनाउन लगाउने ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	आफ्नो घरदेखि विद्यालयसम्मको बाटोको नक्सा र टोलको नक्सा कोर्न	नक्सा कार्य	- विद्यार्थीलाई आफ्नो घरदेखि विद्यालयसम्म पुग्ने बाटोको अवस्था (दिशा, दूरी, चौतारो, खोला, मन्दिर, पसल आदि) बताउन लगाउने - शिक्षकले विद्यालय सेवाक्षेत्रको नक्सा प्रदर्शन गरी विद्यार्थीलाई आफ्नो गाउँटोल पहिचान गर्न लगाउने । - गाउँटोल अनुसारका विद्यार्थीहरूको समूह बनाइ घरदेखि विद्यालयसम्म आउने बाटोको नक्सा कोर्न अभ्यास गराउने । - विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो टोलको नक्सा कोर्न अभ्यास गराउने ।	विद्यालय सेवाक्षेत्रको नक्सा	समूहकार्यको अवलोकन गरी पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने
	- आफ्नो वडाक्षेत्र भित्रका प्राकृतिक स्रोतहरूको पहिचान गर्न - वडाक्षेत्र भित्रका प्राकृतिक स्रोतहरूको फाइदा बताउन	हाम्रा प्राकृतिक स्रोत र तिनका फाइदाहरू	- गाउँटोल अनुसार विद्यार्थीको समूह बनाइ टोलहरूमा रहेका प्राकृतिक स्रोतहरू टिपोट गरी प्रस्तुत गर्न लगाउने - वडा भित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको सूची भएको चार्ट प्रदर्शन गर्ने । - प्राकृतिक स्रोतहरूको नाम र त्यसबाट हुने फाइदाको तालिका निर्माण गर्न लगाउने । - तयार पारिएको तालिकालाई समूहगत रूपमा प्रस्तुत गर्न लगाई शिक्षकले आवश्यक सहजीकरण गरी धारणा प्रष्ट पार्ने ।	वडाभित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको सूची भएको चार्ट	- समूहकार्यको अवलोकन गर्ने । - वडा भित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतहरू र तिनका फाइदा उल्लेख गर्नुहोस् ।
५. हाम्रा सम्पदाहरू	अमरगढी नगरपालिका भित्रका सम्पदाहरूको वर्गीकरण गर्न	- हाम्रा सम्पदाहरू - रावलतोली गुफा	- सबै प्रकारका सम्पदाहरूको परिचय दिई वर्गीकरणको लागि समूहमा छलफल गर्न लगाउने - शिक्षकले छुट्टा छुट्टै रूपमा सम्पदाहरूको चित्र	विभिन्न सम्पदाहरूका चित्र एवम् भिडियोहरू	- समूहमा छलफलका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने - अमरगढी नगरपालिकाका १/१ वटा प्राकृतिक, धार्मिक,

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	रावलतोली गुफाको सामान्य परिचय दिन		तथा भिडियोको माध्यमबाट वर्गीकरण गरी नगरपालिका भित्र रहेका विभिन्न सम्पदाहरूलाई वर्गीकरण गर्न लगाउने । - रावलतोली गुफाको परिचय दिई प्रश्नोत्तर गर्ने ।		ऐतिहासिक र पुरातात्विक सम्पदाको नाम बताउनुहोस् । - रावलतोली गुफाको परिचय दिनुहोस् ।
६. हाम्रो पेशा व्यवसाय र प्रविधि	● स्थानीय पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको परिचय दिन	● स्थानीय पेशा, व्यवसाय र प्रविधि	- आ-आफ्नो समुदायमा भएका परम्परागत पेशा, व्यवसाय, र प्रविधिको नाम भन्न लगाउने - आएका नामहरू मध्येबाट पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको अलग अलग समूह निर्माण गरी छलफल गर्न लगाउने - विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्र तथा पोस्टरहरूको छलफल गराउने		
	समुदायले अवलम्बन गरेका पेशा व्यवसायहरूको नाम भन्न	● समुदायका पेशा व्यवसायहरू	- आ-आफ्नो समुदायमा भएका व्यक्तिहरूको पेशा व्यवसायहरूको नाम भन्न लगाउने - विभिन्न पेशा व्यवसाय भल्किने चित्रहरू तथा भिडियोहरू बारे छलफल गराउने		
	हाम्रो दैनिक जीवनमा आवश्यक पर्ने स्थानीय प्रविधिहरूको सूची तयार गर्न	● हाम्रो दैनिक जीवनमा आवश्यक पर्ने स्थानीय प्रविधिहरू	- हाम्रो दैनिक जीवनमा आवश्यक पर्ने स्थानीय प्रविधिहरूको नाम विद्यार्थीलाई भन्न लगाउने - दैनिक जीवनमा आवश्यक पर्ने स्थानीय प्रविधि सम्बन्धी चित्रहरूको छलफल गराउने		
७. स्थानीय कला र खेल	● मन पर्ने विषयमा चित्र बनाउन र उपयुक्त रङ भर्ने ।	● चित्र निर्माण र रङ भराई	- आफूलाई मन पर्ने विषयमा (जस्तै : विद्यालय, चरा, पानी परिरहेको दृश्य आदि) चित्र बनाउन लगाउने र त्यसमा उपयुक्त रङ भर्ने लगाउने तथा शिक्षकले आवश्यक सहयोग गर्ने ।	विभिन्न चित्रहरू तथा रङहरू	-अवलोकन गर्ने ।
	● सिसाकलमको प्रयोग गरी विभिन्न स्थानीय कला भल्किने	● स्थानीय कलाका वस्तुहरूको चित्र निर्माण	- सिसाकलमको प्रयोग गरी विभिन्न स्थानीय कला भल्किने (मन्दिर, धर्मशाला, हलो, दमाहा, आदि) वस्तुहरूको चित्र निर्माण	नमुना चित्रहरू	-अवलोकन गर्ने ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	वस्तुहरूको चित्र निर्माण गर्ने ।		गर्न लगाउने र शिक्षकले आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।		
	नगर गान समूहमा लय मिलाई गाउन	नगर गान	शिक्षकले नगर गान आफू गाउने र समूहमा लय मिलाइ गाउन लगाउने ।		अवलोकन गर्ने ।
	स्थानीय गीतहरूलाई समूहमा गाउन, ताल मिलाई समूहमा साधारण नृत्य गर्न ।	स्थानीय गीत गायन र सामूहिक नृत्य	- शिक्षकसँगै स्थानीय गीतहरू समूहमा गाउन लगाउने । - स्थानीय गीतहरूमा ताल मिलाई शिक्षकले नृत्य गर्ने र समूह समूहमा नृत्य गर्न लगाउने ।	मादल श्रव्य दृश्य सामग्री (सम्भव भए सम्म)	- समूह तथा एकल नृत्य गर्न लगाउने । - अवलोकन गर्ने ।
	स्थानीय खेलको साधारण परिचय, सामान्य नियम बताउन र निर्देशनबिना खेल खेल्न ।	- स्थानीय खेलको परिचय - सामान्य नियम र निर्देशन बिनाका खेल	- स्थानीय खेल भनेको के हो र कसरी खेलिन्छ ? भनी विद्यार्थीलाई सोध्ने र उनीहरूबाट आएका बुँदाहरूमा छलफल गर्ने । - विद्यार्थीहरूलाई सामान्य नियम पालना गरी स्वस्फूर्त रूपमा खेल्न लगाउने ।		- प्रश्न गर्ने । जस्तै: स्थानीय खेल भनेको के हो ? - अवलोकन गर्ने ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
१. म र मेरो परिवार	परिवारका सदस्य र नातेदारहरू एउटै ठाउँमा जमघट हुने अवसर बताउने	पारिवारिक जमघट	- तपाईंका परिवारका सबै सदस्यहरू र नातागोताका व्यक्तिहरू कुन-कुन समयमा एकै ठाउँमा भेटघाट हुन्छ भनी पालैपालो भन्न लगाई छलफल गर्ने, अनुभव आदान प्रदान गर्ने -चाड पर्व र मेला जात्रामा पारिवारिक जमघट भल्किने चित्र तथा भिडियो देखाई छलफल गर्ने	विभिन्न चाडपर्व र मेला जात्रा भल्किने चित्र तथा भिडियो	- तपाईंले आफ्ना नातागोतालाई बोलाउने कुनै दुई वटा अवसरको नाम बताउनुहोस् । - तपाईं आफ्नो मामा घर कुन-कुन अवसरमा जानुहुन्छ ?
	आफ्नो परिवारलाई सहयोग गर्न	पारिवारिक सहयोग	-परिवारको घरभित्र र घरबाहिरका काम बारे विद्यार्थीहरू विच छलफल गराउने । -पारिवारिक कामहरूको सूची भएको फ्ल्यासकार्ड देखाइ त्यसबाट आफूले परिवारलाई गर्ने कामहरू टिपोट गर्न लगाउने । - पारिवारिक सहयोग गरेका चित्र प्रदर्शन गरी छलफल गर्ने ।	पारिवारिक कामहरूको सूची भएको फ्ल्यासकार्ड पारिवारिक सहयोग गरेका चित्र	- तपाईंले घरमा के-के काममा सहयोग गर्नुहुन्छ ? कुनै चारवटा काम भन्नुहोस् -घरभित्र र घरबाहिर हुने कुनै दुई / दुई वटा कामको सूची बनाउनुहोस् ।
	आफ्नो व्यक्तिगत सरसफाई गर्न	व्यक्तिगत सरसफाई	-व्यक्तिगत सरसफाईभित्र कस्ता प्रकारका सरसफाई पर्दछन् भनी विद्यार्थीहरूलाई सामुहिक प्रश्न गरी आ- आफ्नो कापिमा टिपोट गर्न लगाउने । -विद्यार्थीले टिपोट गरेका सूची भन्न लगाई छलफल गर्ने । - व्यक्तिगत सरसफाईका सामग्रीहरू तथा चित्र देखाई छलफल गराउने । - व्यक्तिगत सरसफाईका लागि नमुना अभ्यास गराउने ।	व्यक्तिगत सरसफाईका सामग्रीहरू तथा चित्र	- व्यक्तिगत सरसफाईभित्र के-के कुरा पर्दछन् ? - व्यक्तिगत सरसफाईका लागि आवश्यक कुनै ६ वटा सामग्रीहरूको नाम भन्नुहोस् । - नमुना अभ्यास गरेको अवलोकन गर्ने ।
२. हाम्रो समुदाय	१. समुदायमा रहेका जातजातिको विवरण तयार गर्न ।	हाम्रो समुदायका जातजाति	- समुदायमा कुन कुन जातजातिका मानिसहरू बस्छन् सोको आधारमा समुदायको निर्माण भएको जानकारी सहजीकरण गर्ने ।	जातजातिको विवरण चार्ट	- हाम्रो समुदाय कुन कुन जातजातका मानिसहरू मिलेर बनेको छ ?

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	२. आफ्नो समुदायका मुख्य मुख्य संस्थाहरूका काम तथा सेवाहरू बताउनु ।	संघसंस्था र तिनका कार्यहरू	- विभिन्न सरकारी कार्यालयहरूले गर्ने कार्यहरूको सामान्य सूची - विभिन्न सामुदायिक संघसंस्थाका कार्यहरूको सूची तयार गर्न लगाउने - साथै चार्ट देखाई छलफल गर्न लगाउने	सरकारी तथा अन्य सामुदायिक संस्थाहरूका सामान्य कार्य देखाउने चार्ट	- सामुदायिक संस्थाहरूले गर्ने कुनै पाँचवटा कार्यहरू बताउनुहोस् ।
	३. सामाजिक समस्याहरू उत्पन्न हुने कारणहरू बताउनु ।	- सामाजिक समस्याको परिचय - सामाजिक समस्याका प्रमुख कारणहरू	- हाम्रो समाजमा रहेका रहेका सामाजिक समस्याहरू बारे समूह छलफल गरी प्रस्तुत गर्न लगाउने । - सामाजिक समस्याका प्रमुख कारणहरू विद्यार्थीलाई भन्न लगाउने । - चित्रहरू प्रस्तुत गरी स्पष्ट पार्ने ।	सामाजिक समस्याहरू भल्किने चित्रहरू	- तपाईंको समुदायमा रहेका प्रमुख समस्याहरू र उक्त समस्याहरू उत्पन्न हुने कारणहरू बताउनुहोस् । - परियोजना कार्य: - उपरोक्त समस्याका कारणहरू सोधी कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने
३. हाम्रो संस्कृति र सभ्यता	चाडपर्वमा गरिने क्रियाकलापहरू र तिनको महत्त्व बताउनु	हाम्रा चाडपर्वहरू	- विद्यार्थीलाई स्थानीय चाडपर्वको अवलोकन गराउने - विभिन्न चाडपर्वहरूमा गरिने क्रियाकलापहरू बारे समूह कार्य गराउने । जस्तै : गौरामा गरिने क्रियाकलापहरू, माघे सङ्क्रान्तिमा गरिने क्रियाकलापहरू..... आदि । - चार्ट प्रदर्शन गर्दै विभिन्न चाडपर्वको महत्त्व बारे छलफल गर्ने ।	चाडपर्वहरूको महत्त्व लेखेको चार्ट	- चाडपर्वमा गरिने कुनै ३ वटा क्रियाकलाप र तिनको महत्त्व बारे बताउनुहोस् ।
	स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने परिकार बनाउने तरिका र महत्त्व बताउनु	हाम्रा परिकारहरू	- विद्यार्थीहरूको समूह निर्माण गर्ने, चाडपर्वमा खाइने खानेकुराहरूको सूची निर्माण गर्न लगाउने । - विभिन्न परिकारहरू बनाउने तरिका बारे छलफल गर्ने । - आफ्नो चाडपर्वमा खाइने खानेकुराहरूको महत्त्व दर्शाउने चार्ट प्रस्तुत गर्ने, छलफल गर्ने ।	चाडपर्वमा खाइने खानेकुराहरू बनाउने तरिका र महत्त्वको चार्ट	- माणा, बाबर, निसोस्या..... कसरी बनाइन्छ ? चाडपर्वमा बनाइने परिकारहरूको के महत्त्व छ ?

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	चाडपर्वमा लगाइने भेषभूषाको सामान्य वर्णन गरी महत्त्व बताउन	हाम्रा भेषभूषाहरू	- छुट्टा छुट्टै समूहमा छुट्टा छुट्टै भेषभूषा बारे परिचय दिन समूह कार्य गराउने । - एउटा समूहको कार्यमाथि अर्को समूहलाई सुझाव दिन लगाउने । - विभिन्न भेषभूषाको महत्त्व बारे कक्षामा छलफल गर्ने ।		- चाडपर्वमा लगाइने भेषभूषाको महत्त्व के छ ? - चोलोको महत्त्व, तिलहरीको महत्त्व, सुताको महत्त्व, नथुको महत्त्व
	सहयोगी संस्कारहरूको सूची बनाउन	हाम्रा सहयोगी संस्कारहरू	- जन्ती, मलामी, मेलापात, उत्सवमा गरिने सहयोगी संस्कार रहेको चित्र प्रस्तुत गर्ने - शुक्रबारे क्रियाकलापमा सहयोगी संस्कारको अवलोकन गराउने ।	जन्ती, रोपाँइ, उत्सव, पर्म आदि गरिएका चित्रहरू	हाम्रा सहयोगी संस्कारहरू के के हुन ?
	बाघ जात्रा र लाखे जात्राको सामान्य परिचय दिन	बाघ जात्रा र लाखे जात्रा	बाघ जात्रा र लाखे जात्राको परिचय दिई छलफल गर्ने, अभिनय गराउने ।		बाघ जात्रा बारे भन्नुहोस् ।
४. हाम्रो भूगोल	आफ्नो वडाको धरातलीय अवस्था र हावापानीको अवस्था पत्ता लगाइ वर्णन गर्न	हाम्रो वडाको धरातल र हावापानी	- आफ्नो वडा भित्र रहेका विभिन्न गाउँ टोल वस्तीका नामहरू बताउन लगाउने । - विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो वडाक्षेत्र भित्रको वनावट (समथर, भिरालो, खोल्सा आदि) लाई टिपोट गरी प्रस्तुत गर्न लगाउने । - विद्यालय सेवा क्षेत्रको धरातल भल्किने चित्र देखाउने र आफ्नो वडा क्षेत्रभित्रको वनावट को बारेमा छलफल गर्ने । - आजको मौसम (जस्तै: चिसो, न्यानो, गर्मी) को बारेमा छलफल गर्न लगाउने । - हावापानीको अवस्था भल्किने चित्र देखाउँदै महिना अनुसार विद्यार्थीहरूलाई आ-आफ्नो वडाको हावापानी बारे छलफल गर्न लगाउने ।	विद्यालय सेवा क्षेत्रको धरातल भल्किने चित्र हावापानीको विभिन्न अवस्था भल्किने चित्र	- तपाईंको वडाभित्रको जमिनको धरातलका बारेमा छोटकरीमा वर्णन गर्नुहोस् । - तपाईंको वडा क्षेत्रमा माघ र जेठ महिनामा कस्तो कस्तो मौसम हुन्छ ?
	अमरगढी नगरपालिकाको नक्सामा आफ्नो वडा	नक्सा कार्य	- अमरगढी नगरपालिकाको नक्सा प्रदर्शन गर्ने । - विद्यार्थीहरूलाई आ-आफ्नो वडा	नगरपालिकाको वडा सहितको नक्सा नक्सामा प्रयोग गरिने	अमरगढी नगरपालिकाको नक्सामा आफ्नो

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	देखाउन र त्यहाँ भएका संकेतको अर्थ बताउन		पहिचान गर्न लगाउने । - नक्सामा आफ्नो वडासँग सिमाना जोडिएका वडाहरू देखाउन लगाउने । - नक्सामा प्रयोग हुने संकेतहरूको चार्ट प्रदर्शन गर्ने । - नक्सामा प्रयोग भएका संकेतहरू देखाउन लगाउने । - नक्सामा प्रयोग भएका संकेतहरूको अर्थ पालैपालो बताउन लगाउने	संकेत चार्ट	वडा देखाउनुहोस् । - नक्सामा दिइएका संकेतहरूको अर्थ बताउनुहोस् ।
	- नगरक्षेत्रभित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको पहिचान गर्न - प्राकृतिक स्रोतको संरक्षणमा देखा परेका समस्याहरूको सूची बनाउन - नगरक्षेत्रका प्राकृतिक स्रोत संरक्षणका उपायहरू बताउन	● अमरगढीका प्राकृतिक स्रोतहरू र संरक्षणका उपायहरू	- अमरगढी नगरपालिका क्षेत्रको भ्रमण गराई अवलोकन गरेका प्राकृतिक स्रोतहरूको सूची बनाउन लगाउने । - प्राकृतिक स्रोतको विनास र संरक्षणको अवस्था भल्किने चित्र तथा भिडियो देखाउने । - विद्यार्थीहरूको समूह बनाई प्राकृतिक स्रोत संरक्षणमा देखापरेका समस्याको सूची र समाधानको उपायहरूको तालिका बनाई प्रस्तुत गराउने, शिक्षकबाट पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने ।	प्राकृतिक स्रोतको विनास र संरक्षणको अवस्था भल्किने चित्र तथा भिडियो	- अमरगढी नगरपालिका भित्रका प्राकृतिक स्रोतहरूको नाम बताउनुहोस् । - अमरगढी नगरपालिकाका प्राकृतिक स्रोत संरक्षणमा देखा परेका समस्या लेख्नुहोस् । - अमरगढी नगरपालिकाका प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणका उपायहरू बताउनुहोस् ।
५. हाम्रा सम्पदाहरू	● प्राकृतिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा धार्मिक सम्पदाहरूको महत्त्व बताउन । ● घटाल थानको परिचय र महत्त्व बताउन	● हाम्रा सम्पदाहरू ● घटाल थान	- प्राकृतिक सम्पदा (वनजङ्गल, नदी, आदि), ऐतिहासिक सम्पदा (अमरगढी किल्ला), पुरातात्विक सम्पदा (रावलतोली गुफा), धार्मिक सम्पदा (उग्रतारा, घटाल, सहश्रल्लिङ्ग आदि) को महत्त्व समूहगत रूपमा भन्न लगाउने । - स्थानीय चाडपर्व, बाजा, कला, जात्रा, उत्सव, ऐतिहासिक ग्रन्थ, मठमन्दिर, पाटीपौवा, आदिबाट हुने फाइदाहरू भन्न लगाउने । - घटाल क्षेत्रको अवलोकन भ्रमण	प्राकृतिक सम्पदाको महत्त्व लेखिएको चार्ट धार्मिक तथा ऐतिहासिक सम्पदाको महत्त्व लेखिएको चार्ट घटाल थानको डकुमेन्ट्री	- प्राकृतिक सम्पदा, धार्मिक सम्पदा र ऐतिहासिक सम्पदाका कुनै ३ / ३ ओटा महत्त्वहरू भन्नुहोस् । - घटाल थान हाम्रो महत्त्वपूर्ण सम्पदा हो, किन ?

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			गराउने - घटाल थानको परिचय तथा महत्त्व बारे डकुमेन्ट्री प्रदर्शन गरी छलफल गर्ने ।		
६. हाम्रो पेशा व्यवसाय र प्रविधि	परम्परागत पेशा, व्यवसाय, र प्रविधिको परिचय र महत्त्व बताउने	परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको परिचय र महत्त्व	- विद्यार्थीहरूलाई आः आफ्नो छरछिमेकमा भएका विभिन्न परम्परागत पेशा व्यवसाय तथा प्रविधिहरूको नाम भन्ने लगाउने । - विभिन्न परम्परागत पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि भल्किने चित्रहरू तथा व्यवसाय भल्किने भिडियोहरू कक्षामा प्रस्तुत गर्ने - विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न समूहमा विभाजन गरी परम्परागत पेशा व्यवसाय तथा प्रविधिहरूको महत्त्व बारेमा छलफल गराई शिक्षकले आवश्यक पृष्ठपोषण दिने	- विभिन्न परम्परागत पेशा व्यवसाय भल्किने चित्रहरू, व्यवसाय तथा प्रविधि भल्किने भिडियोहरू - स्थानीय पेशा, व्यवसाय, र प्रविधिको महत्त्व भएको चार्ट	परम्परागत पेशा, व्यवसाय, र प्रविधिको महत्त्वका कुनै ३ वटा बुँदा भन्नुहोस् ।
	आफ्नो वडा स्तरमा भएका स्थानीय पेशा, व्यवसाय र प्रविधिका फाइदाहरूको सूची तयार गर्ने	स्थानीय पेशा व्यवसाय र प्रविधिका फाइदाहरू	- स्थानीय पेशा , व्यवसाय र प्रविधि भल्किने चित्र, पोस्टर, तथा भिडियोहरूका आधारमा विभिन्न प्रश्नहरू गर्ने जस्तै: उक्त चित्रको कुनै १, १ ओटा फाईदा भन्नुहोस् । - विभिन्न समूहमा आ-आफ्नो वडास्तरमा भएका स्थानीय पेशा , व्यवसाय र प्रविधिका फाइदाहरूको सूची तयार गर्ने लगाउने - समूहबाट प्राप्त निष्कर्षमा शिक्षकले आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने	स्थानीय पेशा , व्यवसाय र प्रविधि भल्किने चित्र, पोस्टर, तथा भिडियोहरू	स्थानीय पेशा, व्यवसाय र प्रविधिका कुनै ३ ओटा फाइदाहरू भन्नुहोस् ।
	आफूलाई मान पर्ने पेशा व्यवसायको बारेमा सामान्य वर्णन गर्ने	मेरो पेशा, व्यवसाय	प्रश्नोत्तर विधिबाट विद्यार्थीलाई कुन पेशा वा व्यवसाय मन पर्छ ? र किन ? भनी कक्षामा छलफल गर्ने र शिक्षकले आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने ।		आफ्नो समुदायमा भएका परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिविच कुनै १/१ ओटा फरक छुट्याउनुहोस् ।
	योगको सामान्य परिचय सहित अभ्यास गर्ने	योग	- योगसँग सम्बन्धित चित्र तथा भिडियो प्रदर्शन गरी परिचय बारे प्रष्ट पार्ने । - शिक्षकले स्वयम् योग गर्दै विद्यार्थीहरूलाई पनि सँगसँगै अभ्यास गराउने	योगसँग सम्बन्धित चित्र तथा भिडियो	- प्रश्न गर्ने: योग भनेको के हो ?, योग कसरी गरिन्छ, आदि - योगाभ्यासको अवलोकन गर्ने ।
७. हाम्रो स्थानीय कला र खेल	स्थानीय कलाको परिचय र महत्त्व बताउने ।	- स्थानीय कलाको परिचय - स्थानीय कलाको महत्त्व	स्थानीय कलाको परिचय तथा महत्त्व लेखेको चार्ट प्रदर्शन गरी छलफलको माध्यमबाट प्रष्ट पार्ने ।	स्थानीय कलाको परिचय र महत्त्व लेखेको चार्ट	स्थानीय कलाको परिचय दिनुहोस् ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	कागज र सिन्का प्रयोग गरी विभिन्न स्थानीय कला भल्किने वस्तुहरूको चित्र निर्माण गर्ने ।	कागज र सिन्काका चित्र	कागज र सिन्का तथा अन्य सामग्री प्रयोग गरी विभिन्न स्थानीय कला भल्किने वस्तुहरू (हलो, डोको, आदि) को चित्र निर्माण गर्ने र शिक्षकले सहजीकरण गर्ने ।	कागज, सिन्का, काठका टुक्रा, आदि	अवलोकन गर्ने
	स्थानीय एकल तथा सामूहिक गीत गाउन तथा ताल र भाव मिलाइ नृत्य गर्ने ।	स्थानीय गीत गायन र नृत्य प्रदर्शन	- शिक्षकसँगै स्थानीय गीतहरू समूहमा गाउन लगाउने । - स्थानीय गीतहरूमा ताल र भाव मिलाइ शिक्षकले नृत्य गर्ने र समूह समूहमा नृत्य गर्न लगाउने ।	मादल श्रव्य दृश्य सामग्री (सम्भव भए सम्म)	- समूह तथा एकल गीत गाउन र नृत्य गर्न लगाउने । - अवलोकन गर्ने
	स्थानीय बाजाका नामहरूको सूची बनाउन ।	स्थानीय बाजाहरू	- विद्यार्थीहरूलाई स्थानीयस्तरमा उपलब्ध बाजाहरूको नाम भन्न लगाउने । - शिक्षकले आफूले बनाएको सूची प्रदर्शन गर्दै छलफल गर्ने ।	स्थानीय बाजाका नामहरूको सूची	तपाईंको गाउँघरमा के के बाजाहरू छन् ? बताउनुहोस् ।
	स्थानीय खेलको परिचय र फाइदा बताउन तथा निर्देशन बिना खेल खेल्न ।	- स्थानीय खेलको परिचय र फाइदा - निर्देशन बिनाका खेल	- स्थानीय खेलको परिचय भन्न लगाइत्यसका फाइदाहरूको सूची बनाउन लगाउने र आएका बुदाहरूका आधारमा छलफल गर्ने । - विद्यार्थीहरूलाई सामान्य नियम पालना गरी स्वस्फूर्त रुपमा खेल्न लगाउने ।	स्थानीय खेलबाट हुने फाइदाहरूको चार्ट	- स्थानीय खेलबाट हुने फाइदाहरू के के हुन ? - अवलोकन गर्ने ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
१. म र मेरो परिवार	आफू र आफ्नो परिवारको विवरण तयार गर्न	मेरो परिवारिक विवरण	आफू र आफ्नो परिवारको पारिवारिक विवरणको खाका दिएर नाम, उमेर, शिक्षा र कामसहितको विवरण तयार गर्न लगाइ प्रस्तुत गर्न लगाउने ।	पारिवारिक विवरणको खाका	- तपाईंको घरमा कति जना सदस्यहरू छन् ? - तपाईंको घरमा भएका महिला र पुरुषको संख्या बताउनुहोस् । - तपाईंको पारिवारिक विवरण तयार पार्नुहोस् ।
	आफ्नो र घरायसी सामानको प्रयोग तथा सुरक्षा गर्न	सामानको प्रयोग र सुरक्षा	- विद्यार्थीहरूसँग आफूले प्रयोग गर्ने सामग्रीहरूको सूची बनाउन लगाउने र उनीहरूले बनाएको सूचीबाट ती सामग्रीको प्रयोग तथा सुरक्षा कसरी गर्नुहुन्छ, भन्ने बारेमा प्रश्नोत्तर गर्ने - घरायसी प्रयोग गर्ने सामग्री, सामग्री राख्ने ठाउँ र सो सामग्रीको सुरक्षा गर्ने व्यक्ति बारे छलफल गर्ने - प्रयोग भएका सामग्रीहरूलाई सुरक्षित राख्ने तरिका बारे प्रश्नोत्तर तथा छलफल गरी सूची तयार गर्न लगाउने		- तपाईंले प्रयोग गर्ने कुनै ६ वटा सामग्रीहरूको नाम भन्नुहोस् । - तपाईंको घरायसी प्रयोग हुने कुनै चारवटा सामग्रीहरूको नाम भन्नुहोस् । - तपाईं र तपाईंको घरायसी प्रयोग गर्ने सामग्रीको सुरक्षा कसरी गर्नुहुन्छ, कुनै दुईवटा उपायहरू बताउनुहोस् ।
	घरभित्र र बाहिरको सरसफाइको अभ्यास गर्न	घरभित्र र बाहिरको सरसफाइ	- घरभित्र र बाहिर गर्नु पर्ने सरसफाइमा आवश्यक सामग्रीहरूको सूची बनाउन लगाई भन्न लगाउने र बोर्डमा टिपोट गर्ने । - घरभित्र र घरबाहिर सरसफाइ गर्नु पर्ने ठाउँ कुन-कुन हुन सक्छन् प्रश्न गरी ठाउँ पहिचान गर्न लगाई टिपोट गर्न लगाउने । - पहिचान गरिएका	सरसफाई गर्दै गरेको चित्र	- घर भित्र र बाहिर सरसफाइ गर्न चाहिने कुनै दुई / दुई वटा सामग्रीहरूको नाम भन्नुहोस् । - घरभित्र र बाहिर सरसफाइ गर्नु पर्ने कुनै दुई / दुई वटा ठाउँ भन्नुहोस् । - घरभित्र र बाहिर सरसफाइ गर्न संलग्न कुनै दुई वटा व्यक्तिको

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			ठाउँको सरसफाइ गर्ने व्यक्ति बारे छलफल गर्न लगाउने । - सरसफाइ गर्दै गरेको चित्र प्रदर्शन गरी सो चित्र बारे प्रश्नोत्तर विधिबाट छलफल गर्ने - कक्षा कोठा भित्र र बाहिर सरसफाइगर्ने ठाउँ यकिन गरि सामग्री सङ्कलन गर्न लगाई प्रयोगात्मक अभ्यास गराउने ।		नाम भन्नुहोस् । - सरसफाइको अभ्यास अवलोकन गर्ने ।
	३. गाउँमा मिलेर गरिने कार्यहरू बताउने ।	● गाउँमा मिलेर गरिने कार्यहरू	- कक्षाकोठाको सरसफाइको योजना बनाई सबैलाई समावेश गर्ने - सार्वजनिक स्थानहरूको सरसफाइ गर्ने तरिका बताउने ।	सार्वजनिक स्थल सरसफाइ गरिरहको चित्रहरू सामुदायिक कार्यहरूमा सहभागी भएका चित्र , भिडियोहरू	- सबै मिलेर गरिने कार्यहरू के के हुन ?
२. हाम्रो समुदाय	१. समाजका सामाजिक तथा असामाजिक कार्य बिचको भिन्नता छुट्याउन ।	● सामाजिक र असामाजिक कार्यहरू	- सामाजिक र असामाजिक कार्य सम्बन्धमा समूह कार्य दिई प्रस्तुत गर्न लगाउने - अन्तमा शिक्षकसँग भएको चित्रहरू/चार्ट प्रस्तुत गरी स्पष्ट पार्ने ।	सामाजिक कार्य तथा असामाजिक कार्यहरूको सूची तथा चार्ट	- सामाजिक कार्य र असामाजिक कार्यको परिभाषा बताउनुहोस् ।
	२.सामुदायिक विकासमा सामाजिक संस्थाहरूले खेलेको भूमिका उल्लेख गर्न ।	● सामुदायिक विकासमा सामुदायिक संस्थाको भूमिका	- समुदायको विकासमा भूमिका खेलेका संस्थाहरूको काम बारे समूहगत छलफल गर्न लगाउने	स्थानीय क्षेत्रमा रहेका सामुदायिक संस्थाहरूको भूमिका सम्बन्धमा तयार पारिएको चार्ट	- स्थानीय क्षेत्रमा सामुदायिक विकासमा कुनै संस्थाले खेलेको कुनै ५ वटा भूमिका उल्लेख गर्नुहोस् ।
	३. सामाजिक समस्या समाधानका उपायहरू बताउने ।	● सामाजिक समस्या समाधानका उपायहरू	- सामाजिक समस्याहरूको प्रकृति अनुसार वर्गीकरण गर्ने - समस्या समाधानमा व्यक्ति, परिवार, समुदाय तथा सरकारी निकायको भूमिका बारेमा समूहगत छलफल गर्ने	समस्या समाधानका उपायहरूको चार्ट	- समस्या समाधानका लागि विद्यार्थीहरूले प्रयोग गर्न सक्ने उपायहरू बताउनुहोस् । - समस्या समाधानमा विद्यालयले खेल्ने

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			- सामाजिक समस्या समाधानका उपायहरूको चार्ट प्रदर्शन गरी छलफल गर्ने ।		भूमिकाहरू लेख्नुहोस् ।
३. हाम्रो संस्कृति र सभ्यता	आफ्नो समुदाय/समाजमा मनाइने चाडपर्वहरूमा पाइने भिन्नता बताउन	हाम्रा चाडपर्वहरू	- विभिन्न चाडपर्वको अवलोकन गराउने, विद्यार्थीहरूको समूह निर्माण गरी आफ्नो समुदाय / समाजमा मनाइने चाडपर्वहरूबारे छलफल गराउने - स्थानीय क्षेत्रमा मनाइने विभिन्न जातजातिका चाडपर्वहरू भल्किने चित्र प्रस्तुत गर्ने । - विभिन्न चाडपर्वबिच भिन्नता छुट्याउने अभ्यास गराउने जस्तै : ओल्के संक्रान्ति र बाघ जात्रा बिचको फरक, उग्रतारा (देही) जाँत र घटाल जाँत बिचको फरक..... आदि	स्थानीय जातजातीको चाडपर्व भल्किने तस्विरहरू	- तपाईंको समुदायमा रहेका विभिन्न जातजातीले मनाउने चाडपर्वका नाम भन्नुहोस् । - ओल्के संक्रान्ति र बाघ जात्राबिच के फरक छ?
	● स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने परिकारहरूको महत्त्व बताउन ● स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने परिकार बनाउने अभ्यास गर्न	● हाम्रा परिकार	- स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने परिकारहरूको महत्त्व बारे छलफल गर्ने । - आफ्ना चाडपर्वमा खाइने परिकारहरू बनाउने अभ्यास गराउने । (माणा पकाउने, बट्कु पकाउने अभ्यास..... आदि)		- स्थानीय चाडपर्वमा पकाइने परिकारहरूको महत्त्व के छ ? - अभ्यास कार्यको अवलोकन गर्ने ।
	● भेषभूषाको संरक्षण गर्दाका फाइदा बताउन	● हाम्रा भेषभूषा	- विद्यार्थीहरूको समूह निर्माण गर्ने, आफ्ना छरछिमेकमा चाडपर्वहरूमा लगाइने पोशाकको फाइदा बारे छलफल गराउने - स्थानीय चाडपर्वमा लगाइने पोशाकको फाइदा चार्ट प्रस्तुत गर्ने	स्थानीय चाडपर्वमा लगाइने पोशाक फाइदा, जस्तै (गोरामा गामन, चोलो, दौरा, सुरुवाल) चार्ट	- पोशाकहरूका को संरक्षण गर्दाका २ वटा फाइदा को नाम भन्नुहोस् ।
४. हाम्रो भूगोल	अमरगढी नगरपालिकाको धरातलीय स्वरूप तथा हावापानीका विशेषता	● अमरगढीको धरातलीय स्वरूप ● अमरगढीको	- डडेल्धुरा जिल्लामा अमरगढी नगरपालिका देखाउन लगाउने ।	पालिकाहरू छुट्याएको डडेल्धुरा जिल्लाको	- अमरगढी नगरपालिकाको वरपर रहेका पालिकाको नाम

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	बताउन	हावापानी	- विद्यार्थीले अमरगढी नगरपालिकाको कुनकुन क्षेत्रमा भ्रमण गरेका छन् जानकारी लिने । - अमरगढी नगरपालिकाको भिडियो डकुमेन्ट्री देखाउने । - डकुमेन्ट्री र आफ्नो अनुभवका आधारमा सङ्क्षिप्त टिपोट तयार गर्न लगाउने (जस्तै ताल, नदी, भिर, टाकुरो, सम्म परेको ठाँउ, पहिरो जाने क्षेत्र आदि) - अमरगढीको हावापानीको बारेमा विभिन्न वडाक्षेत्रका विद्यार्थीहरूबिच आ-आफ्नो ठाँउको हावापानीको बारेमा अनुभवहरू साटासाट गर्न लगाउने । - अमरगढी नगरपालिकामा पाइने विभिन्न समय र ऋतु अनुसारको हावापानी सम्बन्धमा समूहमा छलफल गर्न लगाउने ।	नक्सा	भन्नु होस् । - अमरगढी नगरपालिका भित्र कस्ता कस्ता क्षेत्रहरू रहेका छन्, बुँदागत रूपमा लेख्नुहोस् । - अमरगढी नगरपालिकामा न्यानो मौसम कुनकुन समयमा हुन्छ ?
	नगरपालिकाको नक्सा कोर्ने अभ्यास गर्न र नक्सामा विभिन्न संकेतहरू प्रयोग गर्न	● नक्सा अभ्यास कार्य	- अमरगढी नगरपालिकाको नक्सा प्रदर्शन गर्ने । - ट्रेसिङ विधिबाट अमरगढी नगरपालिकाको नक्सा कोर्न लगाउने । - विद्यार्थीलाई स्वतन्त्ररूपले अमरगढी नगरपालिकाको नक्सा बनाउने अभ्यास गराउने । - नगरपालिकाको नक्सामा मुख्य सडक, प्रमुख धार्मिक स्थल, किल्ला, केन्द्र, विद्यालय, शहर, नदी, गुफा, जंगल आदिलाई	अमरगढी नगरपालिकाको नक्सा ट्रेसिङ पेपर नक्साको संकेत चार्ट	- अमरगढी नगरपालिकाको नक्सा बनाउनुहोस् । - नगरपालिकाको नक्सामा देहायका स्थान संकेतद्वारा देखाउनुहोस् : उग्रतारा मन्दिर, घटाल स्थान, अमरगढी किल्ला, ऋषिखोला वन, बागवजार, महाभारत लेक, रावलतोली गुफा, डोटीखोला गाड, डडेल्धुरा बहुमुखी क्याम्पस

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
			संकेतद्वारा देखाउन अभ्यास गराउने		
	- नगरक्षेत्रका प्राकृतिक स्रोतहरूको महत्त्व बनाउन - प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणमा देखा परेका चुनौतिको सूची बनाउन - नगरक्षेत्रभित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणमा आफ्नो भूमिका बताउन	● अमरगढीका प्राकृतिक स्रोतहरू र संरक्षणमा हाम्रो भूमिका	- अमरगढी नगरपालिका क्षेत्रको भ्रमण गराई प्राकृतिक स्रोतहरू र तिनको महत्त्वको टिपोट तयार गर्न लगाउने । - विद्यार्थीहरूको समूह बनाई नगर क्षेत्रका प्राकृतिक स्रोत संरक्षणमा देखिएका चुनौति र संरक्षणमा आफ्नो भूमिका बारे छलफल गराउने - प्राकृतिक स्रोत संरक्षणमा हाम्रो भूमिका विषयमा वक्तृत्वकला प्रतियोगिता गराउने । - प्राकृतिक स्रोत संरक्षणमा खेल्न सकिने भूमिकाको सूची प्रस्तुत गरी शिक्षकले धारणा प्रस्ट पार्ने । - विद्यालय नजिकको कुनै प्राकृतिक स्रोतको संरक्षणमा विद्यार्थीहरूलाई सहभागी गराउने ।	प्राकृतिक स्रोत संरक्षणमा खेल्न सकिने भूमिकाको सूची चार्ट ।	- भ्रमण र समूह कार्यमा सहभागी विद्यार्थी सक्रियता अवलोकन गर्ने । - वक्तृत्वकला प्रतियोगितामा सहभागी विद्यार्थीको मूल्याङ्कन गर्ने - प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणमा देखा परेका चुनौतिहरूको सूची बनाउनुहोस् । - नगर क्षेत्रका प्राकृतिक स्रोत संरक्षणमा तपाईंको भूमिका बताउनुहोस् ।
५. हाम्रा सम्पदाहरू	● अमरगढीका ऐतिहासिक, प्राकृतिक, पुरातात्विक तथा धार्मिक सम्पदाहरूको वर्णन गर्न ● सम्पदाहरूको संरक्षण एवम् सम्बर्द्धनका उपाय बताउन ● सम्पदाहरूको संरक्षण एवम् सम्बर्द्धनप्रति अभिमुख हुन ● अमरगढी किल्लाको परिचय र महत्त्व बताउन ● उग्रतारा मन्दिरको	● हाम्रा सम्पदा ● अमरगढी किल्ला ● उग्रतारा मन्दिर	- अमरगढीका ऐतिहासिक सम्पदाको बारेमा छलफल / वर्णन गर्न लगाउने - अमरगढीका प्राकृतिक सम्पदाको बारेमा छलफल / वर्णन गर्न लगाउने - अमरगढीका पुरातात्विक सम्पदाको बारेमा छलफल / वर्णन गर्न लगाउने - अमरगढीका धार्मिक सम्पदाको बारेमा छलफल / वर्णन गर्न लगाउने - थप जानकारीहरू पोस्टर तथा लेखको माध्यमबाट दिने - सम्पदाहरूको संरक्षण एवम् सम्बर्द्धनका उपायबारे समूहगत	चित्र, पोस्टर तथा लेखहरू अमरगढी किल्लाको डकुमेन्ट्री उग्रतारा मन्दिरको डकुमेन्ट्री	- अमरगढीका ऐतिहासिक, प्राकृतिक, पुरातात्विक तथा धार्मिक सम्पदाहरूको बारेमा छोटकरिमा वर्णन गर्नुहोस् । - सम्पदाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा तपाईंको भूमिका के हुन्छ ? - अमरगढी किल्ला किन महत्त्वपूर्ण छ ? - उग्रतारा मन्दिरको परिचय दिनुहोस् । - उग्रतारा मन्दिरको महत्त्व उल्लेख गर्नुहोस्

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	परिचय र महत्त्व उल्लेख गर्न		छलफल तथा प्रस्तुति गर्न लगाउने - अमरगढी किल्लाको स्थलगत भ्रमण गराउने - अमरगढी किल्लाबारेका चित्र, पोष्टर र डकुमेन्ट्री प्रदर्शन गरी परिचय र महत्त्व बारे छलफल गर्ने । - उग्रतारा मन्दिरको अवलोकन भ्रमण गराउने - उग्रतारा मन्दिरबारेका चित्र, पोष्टर र डकुमेन्ट्री प्रदर्शन गरी परिचय र महत्त्व बारे छलफल गर्ने ।		।
६. हाम्रो पेशा व्यवसाय र प्रविधि	परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको सूची तयार गरी महत्त्व बताउने	पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको महत्त्व	- विद्यार्थीहरूलाई अमरगढी नगरपालिकास्तरमा भएका परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको सूची तयार गरी पालैपालो भन्न लगाउने - विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न समूहमा विभाजन गरी स्थानीय पत्र पत्रिकाहरू उपलब्ध गराई परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको महत्त्व सम्बन्धी बुँदा तयार (छनौट) गरी कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने - शिक्षकले शिक्षकनिर्मित चार्ट प्रदर्शन गरी महत्त्व थप स्पष्ट गरिदिने	परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको महत्त्व सम्बन्धी लेख रचना भएका स्थानीय पत्र पत्रिकाहरू परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधि महत्त्व सम्बन्धी शिक्षक निर्मित चार्ट	-अमरगढी नगरपालिकामा भएका परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिका सूची तयार गर्नुहोस् । - अमरगढी नगरपालिकामा भएका परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिका कुनै ४ ओटा महत्त्व बताउनुहोस् ।
	अमरगढी नगरपालिका स्तरमा भएका परम्परागत पेशा, व्यवसायको वर्गीकरण गर्न	परम्परागत पेशा, व्यवसायको वर्गीकरण	- समूह विभाजन गरी परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिविच वर्गीकरण गर्न लगाई कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने - शिक्षकले परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधि सम्बन्धी विभिन्न चार्ट तथा भिडियोहरू प्रस्तुत गर्ने	परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधि सम्बन्धी विभिन्न चार्ट तथा भिडियोहरू	- अमरगढी पालिका स्तरमा भएका परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिका कुनै ५ /५ ओटा नाम भन्न लगाउने

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	परम्परागत पेशा , व्यवसाय र प्रविधिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका उपायहरू बताउन	परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका उपायहरू	- विद्यार्थीहरूलाई समूहमा आफ्नो पालिका(अमरगढी) स्तरमा भएका परम्परागत पेशा , व्यवसाय र प्रविधिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका उपायहरू खोज्न लगाई बोर्डमा टिपोट गर्ने - परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधि सम्बन्धि विभिन्न चित्र, चार्ट तथा भिडियोहरू प्रस्तुत गर्ने - परम्परागत पेशा , व्यवसाय र प्रविधिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका उपायहरू भएको शिक्षक निर्मित चार्ट प्रदर्शन गर्ने	- परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधि सम्बन्धी विभिन्न चित्र, चार्ट तथा भिडियोहरू - स्थानीय पत्र पत्रिकाहरू - शिक्षक निर्मित चार्टहरू	आफ्नो पालिका स्तरमा भएका परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका कुनै ५ ओटा उपायहरू बताउनुहोस् ।
	- आफूलाई मनपर्ने पेशा, व्यवसायका र प्रविधिको बारेमा व्याख्या गर्न - परम्परागत उपचार पद्धतिका बारेमा जानकारी लिन	- मेरो रुचिका पेशा, व्यवसाय र प्रविधि - परम्परागत उपचार पद्धति	- तपाईंलाई कुन पेशा, व्यवसाय मन पर्छ ? तपाईंलाई उक्त पेशा, व्यवसाय किन मन पर्छ? जस्ता प्रश्न गर्ने - कुनै सफल पेशाकर्मी, व्यवसायीसँग साक्षात्कार गराउने वो भिडियो देखाउने - विद्यार्थीलाई परम्परागत उपचार पद्धतिका बारेमा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको बारेमा प्रश्नहरू सोध्ने - परम्परागत उपचारसँग सम्बन्धित केही रेकर्डित भिडियोहरू प्रस्तुत गर्ने	- कुनै सफल पेशाकर्मी, व्यवसायीको भिडियो - परम्परागत उपचारसँग सम्बन्धित केही सामग्रीहरू जस्तै: कागती, नीम, तुलसी'..... - परम्परागत उपचारसँग सम्बन्धित केही रेकर्डित भिडियोहरू	- आफूलाई मनपर्ने कुनै २ आटा पेशा, व्यवसायका फाइदाहरू भन्नुहोस् । - परम्परागत उपचारमा प्रयोग हुने कुनै ३ वटा वस्तुका नाम भन्नुहोस् ।
	योगको बारेमा सामान्य परिचय सहित अभ्यास गर्न	योग (प्राणायाम र आसन)	- योग(प्राणायाम र आसन) सँग सम्बन्धित चित्र तथा भिडियो प्रदर्शन गर्ने - शिक्षकले स्वयम् योग गर्दै विद्यार्थीहरूलाई पनि सँगसँगै अभ्यास गराउने	योग (प्राणायाम र आसन) सँग सम्बन्धित चित्र तथा भिडियो	विद्यार्थीले (प्राणायाम र आसन) अभ्यास गरेको अवलोकन गर्ने
७. स्थानीय कला र खेल	स्थानीय कलाको परिचय, महत्त्व तथा फाइदा बताउन ।	स्थानीय कलाको परिचय, महत्त्व र फाइदा हरू	- स्थानीय कलाको परिचय, महत्त्व तथा फाइदाहरूको सूची बनाउन लगाउने । - विद्यार्थीबाट आएका सूचीका आधारमा थप छलफल गरी स्पष्ट पारिदिने ।	स्थानीय कलाको परिचय, महत्त्व तथा फाइदा लेखेको चार्ट	प्रश्न गर्ने । जस्तै : स्थानीय कलाको महत्त्व भन्नुहोस् ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित शैक्षिक सामग्री	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
	स्थानीय कला भाल्लिकने काल्पनिक वस्तुहरूको चित्र निर्माण गर्ने ।	स्थानीय कलाका वस्तुहरूको चित्र निर्माण	स्थानीय कला भाल्लिकने काल्पनिक वस्तुहरू (दमाहा, विगुल, मन्दिर, घट्ट आदि) को चित्र निर्माण गर्न लगाउने र शिक्षकले आवश्यक पृष्ठपोषण दिई सहजीकरण गर्ने ।	स्थानीय गीतका श्रव्य दृश्य सामग्री	- अवलोकन गर्ने । - प्रश्न गर्ने ।
	स्थानीय एकल तथा सामूहिक गीत गाउन र ताल र हाउभाउ मिलाइ नृत्य गर्न	- स्थानीय गीत गायन - नृत्य प्रदर्शन	- शिक्षकले आफूसँगै एकल तथा सामूहिक गीत स्वर तथा ताल मिलाइ गाउन लगाउने । - गीत अनुसार हाउभाउ सहित नृत्य प्रदर्शन गर्न लगाउने ।		- अवलोकन गर्ने । - प्रश्न गर्ने ।
	स्थानीय बाजाका नाम तथा तिनको प्रयोग बताउन ।	स्थानीय बाजाका नाम तथा तिनको प्रयोग	- स्थानीय बाजाका नाम तथा प्रयोग भन्न लगाउने (जस्तै : दमाहा - मेला, पर्व, विवाह आदि) - शिक्षकले बाजाका चित्र तथा फोटो देखाउँदै थप सहजीकरण गर्ने ।	स्थानीय बाजाका चित्र तथा फोटो	प्रश्न गर्ने । जस्तै : धुतुरो कुन अवसरमा बजाइन्छ ?
	स्थानीय खेलको परिचय र महत्त्व बताउन तथा निर्देशन बिना खेल खेल्न र खेलाउन ।	- स्थानीय खेलको परिचय र महत्त्व - निर्देशन बिनाका खेल	- स्थानीय खेलको परिचय भन्न लगाई त्यसका महत्त्वको सूची बनाउन लगाउने र आएका बुँदाहरूका आधारमा छलफल गर्ने । - विद्यार्थीहरूलाई सामान्य नियम पालना गरी स्वस्फूर्त रूपमा खेल खेल्न र खेलाउन लगाउने ।	स्थानीय खेलका महत्त्वको सूचीको चार्ट	- स्थानीय खेलको महत्त्व के छ ? प्रश्न गर्ने । - अवलोकन गर्ने ।

सिकाइ सहजीकरण विधि तथा प्रक्रिया

पाठ्यक्रमले तोकेका सक्षमता र सिकाइ उपलब्धी प्राप्तिका निम्ति उपयुक्त वातावरणको सिर्जना गरी शिक्षक, विद्यार्थी र विषयवस्तुविच सक्रिय अन्तर्क्रिया गर्ने विधि वा प्रक्रिया सिकाइ सहजीकरण हो । स्थानीय पाठ्यक्रमको सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया स्थानीय परिवेशमा आधारित, विद्यार्थी केन्द्रित, सान्दर्भिक र सिकाइका निम्ति सहयोगी हुनुपर्छ । सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया विद्यार्थीलाई उत्प्रेरित गर्ने, सक्रिय बनाउने र रुचि जगाउने, सिकारू र सिकाइका विविधतालाई सम्मान गर्ने र सबैलाई समावेश गर्ने समावेशी सिद्धान्तमा आधारित हुनुपर्छ । एउटै प्रकारको शिक्षण विधि सधैं र सबैतिर उपयुक्त हुन नसक्ने भएकाले एउटै विषयवस्तु शिक्षण गर्न पनि विविध विधि अपनाउन सकिन्छ । आधारभूत शिक्षा (कक्षा १-५) को यो स्थानीय पाठ्यक्रम विभिन्न थिममा आधारित भएकाले यसको सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया सिर्जनशीलता विकास गर्ने, सिकाइलाई व्यवहारमा प्रयोग गर्ने क्षमताको विकास गर्ने र स्थानीय परिवेशसँग अन्तर्क्रिया गरेर सिक्न प्रोत्साहन गर्ने क्रियाकलापलाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ ।

प्रारम्भिक कक्षाहरूमा विद्यार्थी केन्द्रित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा जोड दिई कक्षालाई जीवन्त बनाउन र विद्यार्थीलाई क्रियाशील बनाउन शिक्षकले सहजकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्नुपर्नेछ । शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप सञ्चालन गर्दा विद्यार्थीकेन्द्रित र बालमैत्री शिक्षण विधि अपनाउनुपर्नेछ । यस पाठ्यक्रमको विषयवस्तु विस्तृतीकरण खण्डमा प्रत्येक विषयवस्तु शिक्षण गर्न अपनाउन सकिने सम्भावित विधि/क्रियाकलापहरू उल्लेख गरिएको छ । ती क्रियाकलापका अलावा शिक्षकले सहजीकरण गर्दा अन्य सान्दर्भिक विधि/क्रियाकलापहरू अपनाउन सक्नेछन् । 'हाम्रो अमरगढी' शिक्षण गर्दा मूलतः देहायका सहजीकरण विधि अपनाउन उपयुक्त हुन्छः

- (क) कथाकथन एवम् गीतः यस विधिमा विषयवस्तुलाई कथाको रूपमा प्रस्तुत तथा अवधारणालाई गीतका माध्यमबाट प्रस्तुत गर्न सकिन्छ ।
- (ख) स्रोत कक्षाः यस विधिमा विभिन्न विषयवस्तु बारे जानकारी तथा अनुभव र विज्ञता भएका स्थानीय व्यक्तिलाई कक्षामा आमन्त्रण गरी विषयवस्तु सहजीकरण गर्ने कार्य गरिन्छ ।
- (ग) भूमिका निर्वाह/अभिनयः यसमा विभिन्न विषयवस्तुसँग सम्बन्धित पात्र र चरित्रका बारे अभिनयका माध्यमबाट शिक्षण सिकाइ गरिन्छ ।
- (घ) समूह कार्य : यसमा सामान्यतया समूह विभाजन, समस्या र विषयवस्तु प्रस्तुति, समूहमा छलफल र निष्कर्ष वा समाधान निकालिन्छ ।
- (ङ) छलफल र प्रश्नोत्तर : यसमा शिक्षक-विद्यार्थी, विद्यार्थी-शिक्षक, विद्यार्थी-विद्यार्थी विचमा प्रश्न र उत्तर गर्न सकिन्छ । प्रश्न गर्दा कक्षामा सबैका अगाडि प्रश्न सोध्ने, एकछिन पर्ख्ने, कुनै पनि विद्यार्थीलाई तोकेर उत्तरदिन लगाउने, उत्तर साम्रोसँग सुन्न र अन्तमा छलफल र मूल्याङ्कन गर्ने प्रक्रिया(APPLE) प्रयोग गर्न सकिन्छ ।
- (च) प्रविधियुक्त कक्षा : विभिन्न प्रविधिको प्रयोग जस्तै : मोबाइल, कम्प्युटर, प्रोजेक्टर मोबाइल आदिको उपयोग गरी धारणाहरूको दृश्याङ्कन गर्न सकिन्छ ।
- (छ) सिर्जनात्मक कार्यः यसमा चित्र निर्माण, रङ भर्ने, कागज काट्ने र पट्याउने, सम्बन्ध स्थापना जस्ता कार्यहरूद्वारा सिकाइ गर्न सकिन्छ ।
- (ज) खेल विधि : यसमा विषयवस्तुलाई खेलका माध्यमबाट प्रस्तुत गरी अभ्यास गराइन्छ ।
- (झ) क्षेत्र भ्रमण : यसमा विभिन्न स्थानीय क्षेत्रको भ्रमण गराई भूगोल, संस्कृति र अन्य पक्षबारे अनुभव लिईसिकेका कुरा छलफल तथा प्रत्यार्जन गराइन्छ ।
- (ञ) प्रदर्शन विधि : विषयवस्तुसँग सम्बन्धित तस्विर वा अन्य दृश्य सामग्री तथा श्रव्यदृश्य सामग्री प्रदर्शन गरिन्छ ।

विद्यार्थी मूल्याङ्कन

मूल्याङ्कन निर्माणात्मक र निर्णयात्मक दुवै उद्देश्यले गरिने भए पनि प्रारम्भिक कक्षाहरूमा निर्माणात्मक/सुधारात्मक मूल्याङ्कन पद्धतिका आधारमा विद्यार्थीको सिकाइलाई सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ । कक्षाकोठामा शिक्षकले गर्ने विद्यार्थी परीक्षण तथा मूल्याङ्कन मूलतः सिकाइका लागि केन्द्रित हुने भएकाले निर्माणात्मक प्रकृतिको हुनुपर्दछ । कक्षाकार्य, गृहकार्य, प्रश्नोत्तर, छलफल, प्रयोगात्मक कार्य, सामूहिक कार्य, परियोजना कार्य, सर्जनात्मक कार्य, उपलब्धि परीक्षा, हाजिरी, अनुशासन, व्यवहार परिवर्तनको अवलोकन आदि मार्फत विषयको प्रकृति र स्वरूपअनुसार विद्यार्थीको नियमित रूपमा मूल्याङ्कन गर्न सकिन्छ । विद्यार्थीहरूको उपलब्धी र स्तरलाई सुधार गरी पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्यअनुसार ज्ञान, सिप र अभिवृत्ति हासिल गराउन यस प्रकारको परीक्षण महत्त्वपूर्ण हुन्छ । यसले विद्यार्थीहरूका कमीकमजोरी पहिचान गरी आवश्यक सुधारात्मक शिक्षण गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ ।

यस पाठ्यक्रम अनुसार विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्दा कक्षा १-३ मा पूर्ण रूपमा निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धति अवलम्बन गरिने छ । कक्षा ४-५ मा ५०% भारको निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धति र ५०% भारको आवधिक परीक्षाका लागि छुट्याई विद्यार्थीको उपलब्धीको लेखाजोखा गर्नुपर्ने छ । कक्षा ४-५ को आवधिक परीक्षाका लागि तलको विशिष्टीकरण तालिका अनुसार विद्यार्थीको मूल्याङ्कन गर्नुपर्नेछ ।

विशिष्टीकरण तालिका

कक्षा ४-५

पूर्णाङ्क : १००

एकाइ	विषय क्षेत्र	पाठ्य भार	ज्ञान र बोध			सर्जनात्मक र अभिवृत्ति			प्रयोगात्मक तथा खोजमुलक सीप			जम्मा प्रश्न सङ्ख्या	जम्मा अङ्क भार
			धेरै छोटो उत्तर आउने प्रश्न	छोटो उत्तर आउने प्रश्न	लामो उत्तर आउने प्रश्न	धेरै छोटो उत्तर आउने प्रश्न	छोटो उत्तर आउने प्रश्न	लामो उत्तर आउने प्रश्न	धेरै छोटो उत्तर आउने प्रश्न	छोटो उत्तर आउने प्रश्न	लामो उत्तर आउने प्रश्न		
१	म र मेरो परिवार	१५	१	१	०	१	१	०	०	१	०	५	११
२	हाम्रो समुदाय	१६	१	१	०	०	०	१	१	१	०	५	१३
३	हाम्रो संस्कृति र सभ्यता	२२	१	१	०	१	१	०	०	१	१	६	१६
४	हाम्रो भूगोल	२४	०	१	०	१	१	०	०	२	१	६	१८
५	हाम्रा सम्पदाहरू	१७	१	१	१	१	१	०	१	०	०	६	१४
६	हाम्रो पेशा, व्यवसाय र प्रविधि	१७	१	१	०	०	१	१	१	१	०	६	१६
७	स्थानीय कला र खेल	१७	१	१	०	०	०	१	०	१	०	४	१२
		१२८	६	७	१	४	५	३	३	७	२	३८	१००

प्रश्नको किसिम	प्रश्न संख्या	अंक विभाजन	जम्मा अंक भार
लामो उत्तर आउने प्रश्न	६	६ × ५	३०
छोटो उत्तर आउने प्रश्न	१९	१९ × ३	५७
घेरै छोटो उत्तर आउने प्रश्न	१३	१३ × १	१३
जम्मा	३८		१००

वार्षिक कार्यघण्टा र अङ्क विभाजन तालिका

क्र. सं.	क्षेत्र	कक्षा १-३	कक्षा ४-५	
		कार्यघण्टा	कार्यघण्टा	अङ्कभार
१.	म र मेरो परिवार	२०	१५	११
२.	हाम्रो समुदाय	२०	१६	१३
३.	हाम्रो संस्कृति र सभ्यता	२२	२२	१६
४.	हाम्रो भूगोल	२८	२४	१८
५.	हाम्रा सम्पदाहरू	२५	१७	१४
६.	हाम्रो पेशा व्यवसाय र प्रविधि	२३	१७	१६
७	स्थानीय कला र खेल	२२	१७	१२
	जम्मा	१६०	१२८	१००

पाठ्यक्रम कार्यान्वयन योजना

यो स्थानीय पाठ्यक्रम अमरगढी नगरपालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरूमा देहायको तालिका अनुसार लागू गरिनेछ ।

क्र.सं.	कक्षा	परीक्षण साल	लागू हुने साल
१	१-३	-	२०७७
२	४	२०७७	२०७८
३	५	२०७८	२०७९